

ARGIA

1981-Iraila 27-XLIV garren urtea 920 zenbakia 75 pezta

puerto de santamaria
barrutik

estropadetan KAIKU

Caja Laboralak hilabete honetan 95.882 bulego ideki ditu Xabier Egiarentzako.

Ameriketan 52.097.
Europar eta Oriente
Medioan 26.855. Asian eta
Pazifikokoan 16.930.

VISA Euskalduna erakustea
nahikoa duzu, guztiotan esku-
dirua lor dezazun.

Gainera, era guztietako
3.000.000 saltokitan balia
dezakezu behar duzuna erosiz.

- Janari-edariak.
- Etxerako behar duzuna.
- Auto konponketak.
- Boutiquis.
- Oinetakotokiak.
- Ostatuak.
- Autoeskolak.
- Jatetxeak etab.

Xabier Egiaren emaztea lasai dago hilaren azkenerako.

Etxeko ekonomia egoki
gestionatu eta administratu
bait du.

● Txartel jabeak aurreko
hilabetean egindako gastuen
kontu-laburpenaren bidez, edo
-ta txartelaz balia daiteken
beste edonork egindakoak ere
kontutan hartuz.

- Hilabete batean erosi eta hurrengoan ordainduz.
- Ordainketak 15 edo 50 egun atzeratuz, inolako interesik
gabe eta dohan.
- Hestualdirik gabe, etxeko kontuak erraz eta argi egiten
bait ditu.

Xabier Egia lasai dabil Manhattan-en.

Izan ere, VISA Euskaldunak
horrelaxe babesten du.

- Eta New York-en dabil,
sakelean dirurik gabe.
- Diru-trukatzeaz kezkatzeke.
- Erosi, ordaindu, eta alokatu
ere, sinadura batez egiten du
soilik.

- VISA Euskalduna miresgarria ohostu edo galduz gero, kontu
ematea nahikoa du inolako erantzukizunik izan ez dezan.
- Horregatik, ez die beldurrik kaleapurrei, folklore hirtar honen
giron. Eta "Guys and Dolls"eko ganster-antzeslariak teatroan
bezelaxe dibertitzen dute. Bai bait daki ez diezaioketela
ohostu ezer.

Zu eta ni bezalako bezeroentzat

VISA Euskalduna Txartela.

BEHAR DUZUNERO ETA MUNDU GUZTIAN. DIRUAREN PAREKO.

Lan Kide Aurrezkiko Bulegoetan eska ezazu.

PUERTO DE SANTA MARIAko espetxeko preso euskaldunek baktua dute gose greba. Baina hango infernu zuri eta isilak lehengoan dirau. Euskal presoak ere Meinhoff eta Esslin eta Baader eta... bezala «suizidatzen hasi arte? Erreportaje honetan gure mutilak jasaten ari diren anikilazioa aztertzen dugu.

«American way of live» atraktibo eta polit horren atzean egoera miserable eta genozidio beldurgarria itzalpean geratu ohi dira. Gero eta ugariago diren behartsuak, beltzak, chicanoak, ... eta indioak. Indioek bizi nahi dute oraindik, ghettoetako eta erreserbetako miseriaren gainetik. XINONA LA DUKEk esplikatzen digu burruka.

TXILLEARDEGI Ameriketa aldean dabil abuztutik. Ez gaitu ahaztu ordea eta igortzen dizkigun eran bere artikulua argitaratuaz joango gara. Oraingoan, betiko bere idazkera zorrotzaz, IRAko presoen borroka ikaragarriak sortzen dizkion gogoetak agertzen dizkigu.

IPARRAGIRRE AMA ZORRO. Antzerki berri bat eskaini digu Eujenio Arozena loartzuarrak, zuzentzen duen Intxixu taldearekin. Helburuak oso goian markatu dituen obra bat. Eta polemika bizia sorrerazi duena. Ale honetan, egilearekin izandako alakrriketa eta gure kritikoek egin duten balorapena eskaintzen dizkizugu.

ARGIA

jabea: Zeruko Argia Koperatiba

Zuzendari kazetaria: Koldo San Julián

Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Joxe Mari Ostolaza, Artaso.

Idazleak: K. Argiñano, «Astema», Balere Bakaikoa, «Beltza», Rafael Castellano, Carlos Donoso, Xabier Etxaniz, Jin Garrido, Mikel Hernán-

dez Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julen Kalzada, Txema Larrea, Pello Lizarralde, «Mendiaga», «Murumendi», Mikel Nabarro, Xabier Portugal, Koldo San Julián, Joseba Sarrionandia, TITIRITEROAK (Enrike Amonarriz, Mikel Anza, El Bachiller Zalakain, Jokin Ansorena, Teresita Irastortza, Mikel Etxebeste, Josu Landa, Iñaki Uribe), «Txillar-degi», Jon Urrujulegi, «Xinaberri», Jesus Maria Zalakain.

Marraskilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Cote, Tororo, Rotu.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki ugarteburu, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Ostolaza.

Moldiztegiak: Ortazar Laborategia, Semi, Ernio.

D.L.: 80-1963

Helbidea: ARGIA Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea. DONOSTIA-12

Telefonoa: 427786

HARPIDA SARIA

Barruan	2.500 pta.
Estatutik kanpo	3.500 pta.
Airez	5.400 pta.
Ale bakarra	75 Pta.

aste Giroa

BERTSOTAN
1789-1936

LIBURUAK

BERTSOTAN
(1789-1936), Joanito Dorronsoro; Gipuzkoako Ikastolen Elkartea, 365 or., 1.300 pta.

Uda aurretik iragarri ziguten liburu hau kooperatuko zela, eta hilabete batzuren atzerapenez ikastaroaren haserarekin irten zaigu liburudendetara. Dakarren hitzazurre laburrean Amurizak dioen bezala, bertsolaritzaren historia oso, luze eta ordenatu baten beharrean geunden, eta liburu hau hutsune hori betetzera etorri da. Bainan bertsolaritzaren historia hau hitzez ez ezik, bertsoz ere dago emana. Liburuarekin batera kasetak ere salgai jarriko dira aurki. Kasetak nahiz liburu bertsolari eta kritikotalde baten lanaren ondorioa da. Bertan, biografiak eta bertsoak ez ezik, eritzi kritikoak eta ariketak arki daitetzeke, bertsotan iharduteko aukerarik ere eskaintzen delarik. Gipuzkoako Ikastolen Elkartearen babesean argitaratu da, eta Eusko Jaurritzaren Kultur Sailaren laguntzarekin.

EUSKARA LANTZEN
0, Hegaz taldea; Erein, 278 or., 650 pta.

1978ean kaleratu zen «Euskara lantzen 1» izeneko liburua. Hura izan zen sail honetako en artean argitaratu zen lehena. Geroztik, «Euskara lantzen 2» izeneko argitaratu dute, eta orain, sailari bukaera emateko «Euskara lantzen 0» hau eman dute argitara. Nahiz eta argitaratu duten azken hau sailaren lehenbizikoa izan, ordenaren arrazoiak

zoina orduan zeuden premiei erantzun beharretik zetorren. Hala ere, eta egileek diotenez, liburu honetaz, besteei buruz esaten zena esan behar da, hau da, liburuaren helburua ikasle eskaldunak bere espresiorako behar duen hizkuntz maila lortzen laguntzea dela.

XIXUPIKA 1, Imanol Urbieta; Ikastolen Elkartea; 179 or., 700 pta.

«Xixupika» eta «Psikofonia» izeneko diskak kalera-tu ondoren, haiekin batera behar litzatekeen liburu argitaratu da, eta honen izenburua «xixupika 1» da. Aintzinako «xirula-mirula» haren ildotik bertatik abiatu zaigu oraingoan ere Urbieta. Honen oinarria, jakina denez, jolasean datza, hau bait da haurraren berezko espresio bidea. Eta jolasaren bidez, haurra musikaren munduan sartu eta sormena sorrerazi eta landu. Beste urrats bat, beraz, bide horretan aurrera egiteko.

XIXUPIKA 1

Egilea: M. URBIETA

GROUCHO

Groucho Marx

GROUCHO Y YO, Groucho Marx; Tusquets editor, 341 or., 325 pta.

Liburu honek bederatzigarren edizioa iristearekin nolabaiteko meritoa badu ere, beste meritotik ere badu: bere salneurria. Ez bait da oso normala orrialdeen kopurua baino txikiagokoa izatea salneurria. Horretaz aparte, Liburuan bi indar ageri dira elkarren kontra: Groucho eta Grouchoren beste «ni» hori, aktorea eta pertsona. Lehena-ren egitekoa gizartea dinamitatu eta absurdoz betetzea den bitartean, bigarrena gizarte beraren bantean bilakatu eta ahalik eta gehien aberastea da.

ALDIZKARIAK

EGIA, 1981ko abuztu-iraila, 24. zenbakia, F.2.80

«Bulletin du groupe d'étude et d'information de la Soule» dio aldizkari honen azpizenburua, eta horrek adierazten digunez gain, badago, noski, gehiago esateko honetaz. Aldizkari zuberotar hau hileoro ateratzen da, eta beteberriak ditu bere lehen bi urteak. Bi urtez, beraz, Iparraldeko terrenorik latzenetako batetan lanean. Esan dezagun, Zuberoan badela beste aldizkari bat, «Le miroir de la Soule», es-

EUSKARA LANTZEN

DISKAK

uindarra bera, eta horri olabait kontra egiteko, ortu dutela «Egia» bestal- leko zenbait sektorek. Be- raiantzat, noski, gure bul- zadarik sendoen eta beroe- ra.

ZUZEN 1981eko abuz- tua, 11. zenbakia

Jakina denez, «Zuzen» ETAre aldizkaria da, eta azken zenbaki hau arras fa- matua egin zaigu, Lemoizen aurkako manifestaldian ba- rreiatu zirelarik, eta ondo- ren prentsak eman zion oi- hartzunarengatik. Energiari buruzko ale berezia dugu beraz. Orrialdeotan zehar, energiaren nuklearraren alde tekniko, sozial, ekono- miko eta politikoak ukitzen dira, geroago Euskadiri eta Lemoizko kasuari dagoz- kien ezagugarri berezietara mugatzen delarik. 32 orrial- detan zehar sakabanatzen dira argibideak, eta orrial- dez orrialde zehazpen ugari arki daitezke.

FESTAK, Elkarren ar- tean; Xoxoa diskak, 600 pta.

Euskal diskaetxeak gaizki dabiltzela gauza jakina da, aspaldi honetan maiz erre- pikatua gainera. Horixe erraz ikus daiteke Xoxoak azken aldi honetan dara- man politikarekin. «Fes-

EL NOTICIARIO DE LAGUNAK, Lagunak hi- rukotea; Xoxoa diskoak, 600 pta.

Hiru lagunek osatzen dute «Lagunak» izeneko hi- rukotea, eta beraiek dira kaseta honetan eskaintzen den grabapenaren egileak. Umorezkoa da, eta erresei- naren bat egitea komeni- garrria iruditu zaigu, gure lu- rraldeetan alde horretatik egiten den lehen inkurtsioa delako. Eduki gehiena be- rrien formaz daude ema- nak, notiziarioen gisara. Ondorioz, berri gehienak politikoak dira, darien gra- zia nahiko lortua dagoela. Halere, aski primarioa diru- di roiloak, batez ere graba- pena egina dagoen modua- gatik. Dena den, nahiko saio polit eta interesgarria da itxuraz.

tak» izeneko elepe hau ho- rren adierazgarri izan daite- ke. Aurretik ateratako dis- ketatik hartutako kantez dago osatua, diskaren kos- tuak hein handi batetan jaitz daitezten. Eta ez da dis- ka honen kasua kasu baka- rra. Ikus ditzagun uda ho- netan ateratako beste batzu: «Zaharra» (prozedimendu berdina segituaz), «Xoxoa osoa 80» (gauza bera), «Aste nagusia 81» (txaranga bat denez, kostu merkeago seguru aski), «Noticiario Lagunak» (lehenago ikusi dugu). Dudarik gabe, dis- ken politika aldatu egin da alde komertzialago bateta- rantz. Zergatik eta ea beste- rik egin daitekeen, auskalo.

KASETAK

ION MUGARTEGI, Ion Mugartegi; IZ dizkae- txea, 600 pta.

Duela 48 urte Berritxun jaio zen bertsolari honen le- hen grabapena dugu hau. Ion Mugartegik behin ira- bazi du —beste sari askoren artean— Bizkaiko Txapelke- ta Nagusia, eta beste zen- baitetan bigarren geratu da. Ez da, beraz, nolanahiko bertsolaria. Aldez aurretik, beraz, pena merezi duela Mugartegiren saioa entzu- tea, kaseta entzun ondoren kaseta bakarra gutxi dela inpresioa geldituko zaizun arren. Zortzi bertso sorta dakarzkigu kasetak, eta be- raietan ikus daiteke nola- koa den Mugartegiren mai- sutasuna.

25

Iraila 27
Urria 4

donostiako estropadak kaiku txapeldun

Iraila. Estropadak. Jendea irrikitzen dago. Iritxi dira denok hainbeste denboran zain egoniko egunak. Hilarren 4ean Hondarribian Donostiako klasifikatzeko estropada. Eta hantxe lehenengo ezustekoa, Santurtziko Soterakoek ez dira klasifikatzen, baiha Gipuzkoarrek gustora dira, beren hiru treñeru hoberenak Kontxan izango direla ikustean, Hondarribian bi klasifikatu direlako eta Donostia lehen aldiz, aurreko kanporaketarik gabe zuzenean sartzen da Kontxako arraun-saioetarako.

Irailaren 6 an gaude. Bizkaitar asko. Gipuzkoarrek zer esanik ez. Hamaikak aldean jende guztia Donostiako kaleetan zehar hor doa tokiarik aproposena hartu nahian. Eguraldi ezin hobea. Itsasoarekin halere ez daude gustora. Jendeak uhinak nahi ditu, baina itsasoa bare bare dago. Badirudi itsaso zabalean egon ordez hibai handi baten aurrean aurkitzen garela.

Hamabietan hasera. Hamabiak minutu bat gutxiagotan hasten dira halere. Lehen txandarako, KAIKU jotzen dute ia gehienek irabazletzat, baina zer gertatuko den gaur ezin jakin, datorren iganderarte itxaron behar. Kaikutarrek haseratik nagusitzen dira eta berehala atzea erakusten die beste unti guztiei.

Ibilbidea ohizkoa. 3 milia. 5.556 metro. Bi luzeetara izango da estropada. Kaikutarrek jo eta ke, beste guztiek ere bai, baina «Bizkaitarrekoek» eta Txirri kontuan edukitzeak dira eta inork ez du lortuko beren txopa aldera gehiegi hurbiltzerik, eta honela, gero eta handiago egiten dute beren haserako abantaila. Azkenean, 10'' eta 8/10 ren alde kentzen die Hondarribitarrei. Ez da sorpresa handiegirik izan lehen txanda hone-tan.

Bigarren goan jarriak daukate gipuzkoar guztiek beren itxaropen osoak. Zumaia hori dira. Denboraldi bikaina benetan zumaia-erakramatena orain arte eta borobildu beharrean aurkitzen dira. Gaur, gainera beren herritarren aurrean daude. Inoiz baino gehiago saiatu behar dute. Donostiako saria da ohore handienekoa. Ahalegin guztiek egin behar dituzte. Aspaldian, azken urte hauetan, Bizkaitarrak nagusitzen ari dira. Gipuzkoarrek gutxiago ez direla frogatu behar dute. Horregatik haseratik eta Kaikuk eginiko denbora jakinik, erlojuari begirako arraunketa dute beren aurrean. Halere balizara heltzean, 10 segundotako alde du Kaikuren denborarekiko.

Beraz bigarren saioan dituzten eta ez dituzten guztiak bota behar. Hala xe egin ere eta azken metroetan jende guztia beren erlojuari begira: Zumaia, Kaikuren 20' 25'' eta 1/10 horretara hurbildu behar du, bestela ikurrinak eskuetatik aldegingo dio. Jo ta jo, arraunak hausteko moduan eta jendearen txalo biziakin batera irixten dira helmugara Kaikurekiko hiru segundoren aldearekin. Datorren egunean erabakiko dira.

Zumaia beren zalantzak dituzte jokoa garbia izan ote den ala ez eta Doping kontrola eskatzen dute hilarren 13 ko estropadarako. Eskatu dute, baina inork ez du baietzik eman eta azkenik inork ez dugu jakin ahal izan inongo okerrik egin duen norbaitek.

Jendeak egunak kontaturik ditu eta pentsatzen du, edo nahi du, itsasoa izatea, uhinak azaltzea eta estropada benetakoa izatea. Kaleen zozketarekin erabakiko ote?

Irailaren 13 a. Aurreko igandean baino jende gehiago. Eguraldia berdintsu... baina itsasoa ere halamoduz, uhin batzuk bai, baina ez gehiegi, halere txanpa bikain batzuk eginez izango dute laguntza pixka bat lortzeko aukera. Hamabietan lehen txandari ematen zaio hasera, Donostiarrak laugarren postuaren jabe egiteko 5'' eta 4/10 ren alde ateratzen behar die kastrotarrei eta beste interes handiagorik ez du ematen lehen txanda honek, eta azkenean Donostiarrak nagusi eta gutxienik bostgarren postua segurua dute. Hamabiterdietarako zegoen jarria bigarren txandako irteera ordua. Zumaia 1 kaletik. Kaiku IV kaletik. Ezin dugu burruka elkarren parean ikusi. Zumaia iradard handiz ateratzen dira eta «barra» aldera irixteko 3'' horien alde gainditua dute. Pentsa genezake indarrak galduko dituztela. Gehiegizkoak izan ote dira ahalegin hauek? Ziaboga hartzean Zumaia beren segundoren alde ateratzen die Kaikutarrei, Hondarribia eta Kastro atzean datoze eta ziabogan eginiko denboraz Donostiarrak hirugarren postuan daude. Interes handia amaierak. Jendea beren iratiak belarriei itsatsirik. Segundak aurrera doaz, Kaiku ere bai, metroak jaten hasi da. Azken larria. Burruka bizia. Kaikuk azken metroetan Zumaia harrapatu eta gauditua.

	81-IX-6	81-IX-13	Guztira	Kaikurekiko diferentzia
KAIKU	20'25''1/10	20'16''2/10	40'41''3/10	
ZUMAIA	20'28''1/10	20'16''4/10	40'44''5/10	3''2/10
DONOSTIA	20'44''4/10	20'40''2/10	41' 24''6/10	43''3/10
KASTRO	20'39''1/10	20'47''8/10	41'26''9/10	45''6/10
HONDARRIBIA	20'35''9/10	20'54''8/10	41' 37''7/10	49''4/10
SANTURTZI	20'51''1/10	20'55''4/10	41' 46''5/10	1'05''2/10
PORTUGALETE	21'00''3/10	21'06''6/10	42' 06''9/10	1'25''6/10
ZIERBANA	21'05''2/10	21'14''4/10	42' 19''6/10	1'38''3/10

Aurtengo estropada amaitu da. Kai-ku Zumaia baino 2 hamarreko lehena. Jendea hasperen batekin gelditu da. Zumaia ez du lortu Donostiako ikurra, halere hor du bigarren leku hori, merezitako postua, urtean zehar trainerillatan denboraldi bikaina egin du eta hau du gutxienez egokitzen zaion postua. Zorionak Kai-kuri ere, benetan deboraldi ona berea, sari ugari eskuratu ondoren.

Eta Donostiarrak? **HAUETXEK SORPRESARIK ABERATSENA.** Nork pentsa hirugarren postua eskuratzeko ahalmena izango zutenik, ia bakarrik burukatu ondoren? Azke-nean Kastro eta Hondarribia gandi-

tu eta hirugarren postua berentzat. Hemendik aurrera eta gipuzkoarrok geure esperantzak hauengan jarri beharko ditugu.

Hiru milia hauetako rekorrak hor darraiki Soteraren eskuetan, duela bi urte eginiko 20' 10" 3/10 denborarekin.

Hurrengo urtean irailaren 5ean eta 12an, Kontxan berriro ere **ESTROPADA GAILURRA.** Nor izango ote irabazle? Denek ere saiatzen badira aukera izango dute noski.

I. Elorza

mendietan zehar kakueta-aren inguruan

Udan luzeak dira egunak, eta Xiberoan ibiltzeko aproposenak. Hango Basaburua eta mendien handitasuna neurritzeko, denbora behar da, eta denbora hau gure aztaletan metatzen diren kilometroetan neurrituko da.

Orain urte batzu direla, Ori kas-koan Hegoaldeko mendizale gazteak aurkitu genituen: Larraineko leporai-no autoz igoenak, handik gailurrera berehala heldu ziren. Haien zati, Ori mendia gauza «erraza» zen, eta ez zen inondik ere heltzen itxaroten zuten heinera. Baina hau ez da mendi horien egiazko dimensioa ulertzeko eta bizitzeko era egokiena. Behetik, hau da, Larraine, Ligi edo Santagarazitik abiatu egin behar da; uhildoen ondolik eta basoetan zehar lehenik, bukaerarik gabeko larreetan gero, eta azkeneko amiltegieta gaindi ibiliz, ordu luzeak eta kemen handiak eskatzen dizkiguten ibilaldietan, konpreni daiteke soilki zein den eremu horien handitasuna.

Lur eta mendien neurri handi honek sendimendu eta egoera bereziak sortzen dizkit, gure pertsona naturan murgildurik dagoenean; eta bakardadea zait laketa ordu luzeen entseguan.

Abuztuaren erdian, Santagariziko Kakueta dagoen parkingan utzi nuen autoa, goizalde euritsu batetan; helburua Kartxila kaskoa nuen, mugaz haraindian, Eskantola eta Belai lepotik, zortzi ordu bete eskatzen dituen ibilaldian.

Bidearen lehen partea GR 10ak baliaturik dago, gorri eta zuriz. Inperuko zubitik zeharkatzen da Uhaitza, eta gora abiatzen da sendra, oso lohitsu haiseran, lur landuen, gaztainondo eder eta baserrien artean Drunda etxeraino heltzeko. Errepide berriek desitxuratu dute aintzineko bidea, baina gora eta Hegoaldera jarraituz ez da galerarik. Drundan bukatzen da malda goxoa, eta harekin Santagarazin iraunkorki habitaturik dagoen eremua. Hemendik, eta goiko belardieraraino joateko, bidea uhildoen ondolik dabil.

Ederra eta zabala dugu bidea; menditik amiltzen diren errekek zeharkatzen ditu, gure azpian diren uhildoaren amiltegiak oso hurbil ditugu batzuetan, eta pago ederren artean sartzen da bere erdian eta bukaeran. Baina neri lainoa suertatu zitzaidan. Hasieran, gaineko patarretan zen lotua, eta, azpian, uhildoaren hormen artean kokatua, irekitzen ari

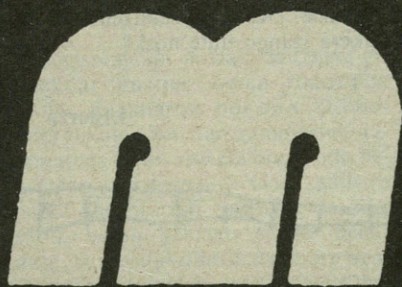
zen tupina batetan bezala. Gero, bideak Kakueta-aren hegia uzten du, eta mazela belarditsuetan barne doa, beti gora: eta han ez zen gehiago ikusten. Ixiltasun handi hartan, lainoaren mila gelatxoan erdian, helburuz aldatu nuen; Eskantolako bidea, arriskutsua, utzi nuen, eta Zardaizilokoa hartu, berriz behera joateko eta, lainotik askatua, Kakueta-aren itzuli osoa egiteko asmoz.

Alegia, Urdaite lepoaren azpian zabaltzen da zirko eder bat, eta zirkoa eta Kakueta-aren bukaeraren artean igaro daiteke erreka, beste alde- ra, hots, Ekialdera. Baina leku hau gutxi inorgabekoak dira; errepide eta pista berriak direla, komunikabi- de hauen saretik oso urrun gelditu di- ren kaiolarrak abandonatuak dira, hala nola Oladubikoa Larrainen edo Zardaizilokoa Santagarazin. Bidea sasiz jana dago, eta makilaz zabaldu egin behar toki askotan; euria zuen, eta makilaren lanak izerdiz bustitzen zuen barnetik kanpotik anorakaren pean zegoen gorputza. Gero, etengabe- beko euria, bidea berriz gora abia- tzen da, ihizkundizeko basoan barne. Triste eta iluna zen basoa; pagoen ar- tean pinu asko dago, goitasuna eta Ekialdeari dagozkion bezalaxe. Bi- dea, estu estua, basoa bezain iluna. Bakardadea eta ixiltasuna astunak bihurtzen zitzaizkidan, etengabe- ko iguera maldatsuan.

Zorigarrez, bidea goxatu zen, be- lardiak agiri pagoen artean, eta ze- rrien kurrinka entzun nuen. Zerriek eman zidaten poza: gaxurajaleak beti borda baten ondoan dira, eta, laister, Larregorriko txakurra agiri zitzaid- an, zaunka, neretzat zaunka go- xoan. Larregorriko artzaina aurkitu nuen ere; denbora luzea eman genuen kalaka geldian, denbora dutenei da- gokien eraz. Ihizkundizeko ixiltasun ilunak emandako estutasuna gainditu nuenean, Larregorri- n bukatzen den pistaz behera joan nintzen. Pista, Kaila auzoan bukatzen da; sendretan zehar zuzen joan daiteke Kakueta- ra, baina pista egiteko lanek sendren ha- sierak izkutatu eta desitxuratu dituz- te. Egia esateko, azken pista hau lu- zea eta aspergarria gerta daiteke; bai- na euriaren pean, lainoan, bidea gal- duko ez dugunaren segurtasuna ema- ten digu ere, eta mendizale nekatuek eskertuko diote.

Beltza

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

Izena
Nombre

Kalea
Calle

Herria
Población

ZK
N.º

Bizitza
Piso

Herrialdea
Provincia

ANAITASUNA

☐ Hamabostkaria. Urteko harpidetza: 1.500 pzta.
Publicación quincenal. Suscripción anual: 1.500 ptas.

ARGIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.500 pzta.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.500 ptas.

HERRIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.250 ptas.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.250 ptas.

Hartu nahi dut.
Deseo suscribirme a.

JAKIN

☐ Hiru hilabetekaria. Urteko harpidetza: 1.100 pzta.
Publicación trimestral. Suscripción anual: 1.100 ptas.

SASKI-NASKI

☐ Hilerokoa. Urteko harpidetza: 900 pzta.
Publicación mensual. Suscripción anual: 900 ptas.

X batez jar ezazu harpidetu nahi duzun aldizkaria.
Señale con una X la revista o revistas a las que quiera suscribirse.

Txartel hau bete eta gero bidal ezazu mesedez 495 posta kutxara, Bilbo. **PRENTSA EUSKARAZ** karta azalean jarriz.
Una vez rellenado este boletín, envíelo, por favor, al apartado 495 de Bilbao, poniendo en el sobre **PRENTSA EUSKARAZ**.

ORDAINKETA MODUA Harpidea hartzen duzun aldizkariak zurekin sartuko da harremanetan ordainketa modua jakin dezazun.

FORMA DE PAGO: Cada revista, a la que se suscriba, se pondrá en contacto con usted para darle a conocer sus formas de pago.

1

NAFARROAKO AUTOPISTA GIPUZKOARUNTZ: BIDEA AUKERATZEN. Irakurle gehienek gogoratuko duzuen bezala autopista honek aspaldianizan behar zuen amaitua. Bai ta ere, gogoratuko duzuen garai hartan, Amadeo Marco diputazioko buru zen garai hartan, erabaki zuten lehenbizi Zaragozaruntz eraikitzea. Erabaki hau politikoa zen noski eta ez zuen zer ikusirik Nafarroako errealtate ekonomiko eta soziologikoekin. Orduan kontutan hartzen zena (gaur ere maila askotan) Euskal Herriarekiko lotura guztiak apurtzea eta lotura berri izan zitekeen edozein bideri atea ixtea zen.

Egun hor ari dira eztabaidatzen nondik nora ireki bidea. ETA ez da erraza ez bait du geografiak aukera handirik eskeintzen. Halaz ere, dirudenez, ez da Leizaran ibarratik pasako.

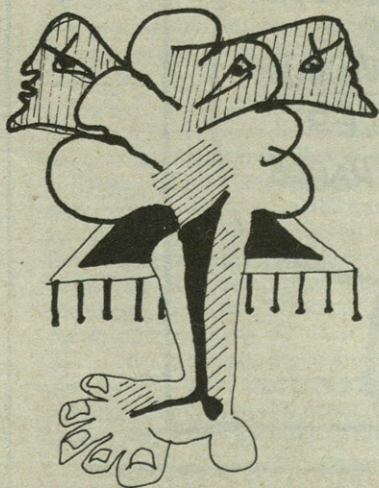
Oraingoan pozik ekologistak... eta besteak ere bai.

2

GERNIKA GERNIKARA. Gernikako bonbaketaren Batzorde Ikertzaileak, «Gernika Gernikara» deitu kanpaina, izenburuak dion errebindikapena lortze bidean. Hitzaldiak, erakusketak, Urrilaren 24 gauan mendietan suak eta 25 ean Gernikan batzarre haundi bat. Bahorde horretakoek koadroa Euskal Herrira ekartzea lortzeko zihurtasun osoa omen dut, nahiz eta UCDkoek koadro sekuestratuari gogor eutsi. Zarata guztiaren erdian bururatuko ote zaie, baldinbaite!, oihal polit horretaz gain Euskadiko suaren testigu gehiago ere ba dela Espainian bahiturik, oraintxe ia herri bakotzetik testigu bana.

3

GOBERNUAREN SENDABELARRA: ETA. Kasualidadea da, bada! Noiz ikusiko Madrildar batek terrorista mamu bat eta Gobernua fronte guztietan atzeraka dabilenean. Olio pozoindun bat dela bide 130 lagunetik gora hil zaizkie, eta kristorena montatzeko beldurres, sozialistek egia guztiak esan gabe utzi dituzte. OTANen inguruan isthua. Autonomia alorrean ezineguna sortu Euskal eta Katalan Jaurlaritzetan. UCD barnean konpondu ezin korrante ezberdinak. Udazken bero baten beldurra. ...Arazo gehiegi batera, Gobernuak lasaitasunez aurpegia eman ahal izateko behintzat. Eta Ballesteros-i deia: egin ezak zerbait aguro! Zerrenda bat egin azkar, mamu gaixto guztiekin eta kristoren operazioa montatu. Eta bost (5) milioiko erregaliaren promesa. Jendeari azkenean hildako 130 lagunak eta kliniketan izugarrizko oinaze artean hiltorian daudenak ahaztuko zaizkio azkenean, eta lanik gabe geratzeko daukan arriskuak aldegingo begien bistatik. Hamabost bat egunean behintzat. Zergatik, eta poliziek diotenez generalak eta dirudunak arriskuan daudelako! Bitartean, madril en jendea elkarri fidakaitz muturrera begira, 5 kiloak nondik ote dabilzan. Bere senideei fotografian agertzen den batek deitu die, iturri onetik dakigu: «Lasai, ez nago-ta Madril en. Baina zenbait esatea alferrik da.

euzkadi

**un país
una revista**

**argibidea okerturik gabe
herri batentzako**

4

«EUKADI» ALDIZKARI BERRIA. Iraila 22-an Bilbon «Euskadi» izeneko aldizkari berria aurkeztu zen. Aurkezpenean, aldizkari zuzendaritza ez ezik, Xabier Arzalluzek eta lehendakari jaunak hartu zuten parte. «Euzkadi»k bere aldi berri hone tan 25.000 ale aterako ditu eta lau koloretan agertuko da.

Aldizkari helburu nagusien artean hauek ditugu, bere zuzendarien arabera: «Euzkadi trata de ser un medio de información abierto y agresivo de apoyo a las instituciones y a la política nacionalista» eta «seperar el tercermundismo informativo que en el campo de las revistas existe en Euzkadi» halaber.

Halere euskadiko «tercermundistek» agurtzen dugu, beroki.

ETA independentziaren aurka

Santanderko ALERTA izeneko egunkarian, 81-8-6 eguneko alean, kazetari batzuen ez jakintasuna adierazten duten esaldi xeblebre batzuek arkitzen ditugu: «Toda la inquina de la ETA contra Ibero se debe al hecho de que sea esta la empresa que está construyendo la central nuclear de Lemóniz, y que los etarras, en su ignorancia, identifican como una máquina de muerte, como una bomba en potencia, en vez de como lo que realmente es, una fuente casi inagotable de energía. Si fueran menos fanáticos entenderían que las centrales nucleares, en vez de contemplarse como una amenaza, son acreedoras al mayor interés por cuanto a su proliferación en el País Vasco se refiere. La existencia de centrales nucleares capaces de alimentar de energía a toda la región, debería ser un objetivo prioritario de todo buen separatista, por que con ello se suprimiría de raíz toda dependencia energética del resto de España».

PROPAGANDA

Harrigarria gertatzen da bat batean EL PAIS, INTERVIU, CAMBIO 16 eta honelako aldizkariak Donostiaz hitzegiten has-

tea. Oraingoan, INTERVIUren 278. zenbakia da hiriburu honetaz erreportaia luze bat eskaintzen diguna: «Con gran sorpresa, San Sebastián sigue teniendo los hoteles a tope, los coches circulan en cantidad, hay que esperar mesa en los restaurantes y los teatros hacen su agosto. La realidad es que el milagro se ha producido y espero que lo sepamos apreciar y pongamos de nuestra parte todo y todos para que continúe este renacer. He podido observar cómo el pueblo ayuda a ello. Se muestra amable y cortés, desde el artista al comerciante. Se le ve cooperar en cada detalle. Hay mucho interés en acudir este año al Internacional y ya tienen confirmada su asistencia estrellas de la categoría de Anthony Quinn, Raf Vallone, Ornella Muti, Hugo Tognazi, Paul Newman, Julieta Massina, Claude Cardinali entre los nombres que yo recuerdo.

ZAPUTZALDIA

CAMBIO 16 astekariak astez aste eta editorialez editoriale OTANen sartu behar dugula dio, eta hona atzeneko zaputaldia: «La mejor solución para el PSOE, para el gobierno y para el país es terminar cuanto antes con la gaseosa presencia de este país en el mundo, ingresando en la OTAN en este mismo otoño. Las Fuerzas Armadas españolas se

beneficiarán inmediatamente de ello, la industria hispana de armamento progresará, todos dejaremos, poco a poco de angustiarnos por nuestro propio ombligo para preocuparnos de los problemas que nos afectan en el planeta donde habitamos. OTAN, de entrada sí, maltés tu padre, satélite tu abuelo y libio Gadafi, que con uno sobra».

eguzkia? bai, eskerrikasko

LA CALLEko 181. zenbakian eguzkitiko energiaz ari dira. «En Poroagua, Guanajuato (México) se han cubierto todas las necesidades de consumo de una casa de tipo medio con energía solar. Es suficiente para utilizar simultáneamente la televisión, el frigorífico, el tocadiscos, la radio, la calefacción y la luz eléctrica. Para los días lluviosos o muy nublados cuentan con un almacenaje de energía que duraría hasta diecisiete o veinte días sin recibir ni un rayo de sol. En este hogar hasta un reloj funciona a partir de la energía solar. Una planta fototérmica eleva la temperatura del agua a 117 grados centígrados, proporcionando no sólo agua caliente y calefacción, sino también secado de alimentos. Gradando la temperatura serviría para esterilizar instrumental médico. También posee un germinador solar utilizado para cultivar pastos y productos de huerta. Para no depender de fertilizantes esta familia utiliza la ionización solar soltando cargas de iones sobre el terreno. Esta casa solar se montó con una inversión de dos millones y medio de pesos, pero, lógicamente, al generalizar su uso se abaratarían muchísimo los costes.

En Francia, en 1980, se contaba con 50.000 viviendas equipadas de agua caliente solar. Para 1985, se ha calculado que se sobrepasarán las 600.000 viviendas en estas condiciones. Para finalizar este año 1981, se espera que la nueva central Thémis, de dos megavatios, comience a producir sus primeros kWh de origen solar. Los habitantes de Targassonne, en los Pirineos orientales, serán los primeros franceses que se alumbrarán incluso durante la noche, a través del sol».

ifarameriketako indioen borroka ezezaguna

Ifarrameriketako komunikabideak Reaganen azkeneko estrapazoa (fisi-koa, ez politikoa) lau haizetara jakin erazten dute. Nazioarteko agentzia gehienek zinema edo musikako artista gehienak aldarrikatzen dituzte behin eta berriz. Lasto politen tartean EEBB-ko egoera latza berriz estaltzen saiatzen dira.

Behin eta berriz manifestaldi batean portorriqueñoak, txikanoak, beltzak eta indioak ere ba direla igerri dezakegu lerroartean irakurriz. Eta gehiago oso gutxi.

1973-an kuartel militar bat harmaz okupatu zutela-eta hixtori xelebre bat zelakoan irakurri ahal izan genuen indioen borroka gogorraren urrats bat izan zen hura. Alegia, Bufalo Bill-en garaiak paseak zirela eta indio eta bakero pelikuletako lumadun galtzaille haiek, gure haur buruetan sinpatia lortu bazuten ere, lumaz arkoz eta geziz jostatzeko aitzakia besterik ez zi-

(winona la duke-rekin elkarrizketa)

renez, laster ahaztu genituen. Harrez-geroztik, Ifarramerika barra eta izar-txo urdin-gorritz estalitako diruaren erreinu zoriontsu eta zital hortan bilakatu zen.

Eta hara non, bat batez, euskaldunoi bixita egitera munduan zehar beren arazoa zabaltzen dabilen Winona la Duke, EEBB-etako Laku Haundien ondoko inditar erreserba batetako india azaldu zaigu gure aurrera. Bainan han oraindik ba al da erreserbarik? Ez al ziren turismoarentzat sortutako zirkoak? Winonak bere edertasuna estaltzen ez duen ahots trinko eder eta gogor batetan, amerikar indioek beren nazio askatasun burruka azaldu digu. Noztizen duten egoera. Eramaten ari diren urratsak.

Amerikar indioen nazio askatasunaren alderako Mugimenduaren partaide da. Estatu batuen inperialismoa-

ren aurka eta indioek beren lurraren jabe bihurtzeko ari den mugimendua.

Bere hitzak aldizkari euskaldun batetarako dijoazela jakin erazten diogunean, indioen hizkuntzek sufritzen duten egoera eta euskararena antzekoak direla aipatzen digu. Haur hezkuntza erlijiosoan eta estatuko funtzionarioen eskuetan egonik inglesez ematen da. Zibilizazioaren hizkuntzaz, beraiena baztertuz.

Baina has gaitez. Hasierarako indioen gaurko egoeraren gain dugun ezjakintasuna aipatzen diogu, eta alegia halako burruka mugimendurik egoteak sortzen duen harridua. Historian gizonak egin dituen astakerietako bat bezala, indioen deuseztega egintzat ematen bait dugu Europa alde honetan gehienak. Hortik doa lehenengo galdera.

ARGIA.- Baina ba al du indio herriak USA haundiaren aurka posibilitaterik? Zuen asmoak betetzeko ikusten al duzue biderik?

WINONA.- Gure baitan indiorik gelditzen den bitartean borrokak jarraituko dueka sienesten dugu. Berrehun urtetan saiatu dira gu deuseztu edo asimilatzen, eta ez dute oraindik lortu. Bi milioi baino gehiago bizi gara erreserbetan eta oraindik, oso egoera latzean bada ere, indio herria bizirik dago.

Gure borrokaren oinarri sendoa gainera oraindik fisikoki territorio oinarri batean datza. Lurralde mugatu batean bizi gara, erreserbetan, eta horrek oinarri sendoa ematen digu. Eta ez da ahaztu behar adibidez nabajo tribuen erreserbak bakarrik espainol estatuen lurraldearen 1/3 bat duela zabaleraz. Herri bezala geure erakunde eta ohiturak zapaltzen dizkigute, eta gure baliabide fisikoak ohostu baina lur mugatua izate honek borrokari laguntza sendoa ematen dio. Hala ere lurrik gabe ere nola edo hala borroka jarraituko genuke.

ARGIA.- Lurrarekoko zuen ohi-tura eta banaketa nola ziren hasieran eta zein egoeratan dago orain?

WINONA.- Aurrez esan beharra dago erreserbak EEBBtako lurraldearen %1,5 suposatzen duela, eta Kanadako erreserbak bertado %2,5. Baina bai EEBBetan eta Kanadan egoera nahiko berdintsua da.

Lurra lehenik komunala zen, eta eskubide horretatik edonork zezakeen

bere etxea lurralde horretan jarri eta lurra, ura eta haizea lantzeko eskubidea. Etxea izatez emakumearena zen, eta matriarkado garbi bat ematen ez bazen ere, emakumeak garrantzia haundia zuen gure erakuntza sozialean. Nazióaren etorkizuna haiengan, haien semealabengan ikusten bait zen.

Baina 1888. urtean EEBBa bloke-tan banatu zen familia bakoitzarentzako lurra, bakoitzari 80 hektarea eman- ez. Horren ondorioz jabego komunala izan badago ere, lurraren banaketa indibiduala da. Horretaz gain indioen ahuleziagatik 1888tik 1934a bitarte horretan indio ez zen askoren eskutan utzi zuen Estatuak lurren ustiratzea. Eta hasieran negoziaketak aipatzen zituen lurraldeetatik 2/3 galdu ziren.

ARGIA.- Eta Estatuarekiko zuen egoera?

WINONA.- Pentsa 1900.a arte gerla ministeritzak zeraman Estatu aldetik indioen ardura. Gero Barne Ministeritzak hartu zuen ardura hau. Baina hango Barne Ministeritzak baliabide naturalaz arduratzen da: mehatza departamendu bat edo arrantzarena dituen bezala indioen departamendu bat du. Balio natural bezala erabiltzen gaituzte. Jarrera paternalista bat hartzen dute gurekiko. Haurrak bagina bezala. Adibidez, lurrari dagokionez, legeak dio lurra depositoa bezala dutela, izatez gurea dela baina geraiek gobernatzen dutela gu heldutasunera iritsi artean.

EEBBetako gobernu aita zahar txuria dugu gixajuok! Indioen arazoe-tako departamenduaren bidez agintzen

du indioen lurraldean gauza batzuetarako edo bestetarako dirua emanez edo ez emanez.

Horregatik gaurko gure borroka gure lurren administrazioa gure kontrolpean jartzean datza.

ARGIA.- Lehen esandakoa, hezkuntza mailan gertatzen dena, nahikoa adierazgarri da baina emagizuz hitz gutxitan zuen egoeraren panorama.

WINONA.- 1888a urte latza izan zen gure herriaren historian. Adibidez gure erlijio guztiak —gure erlijioak oso naturalak ziren, harkaitz edo zuhaitzeri hitzegitea eta abar— debekatu zituzten. Gure bilera eta batzarrak ere urte hartan debekatu zizkiguten. Genituen erakunde guztiak deuseztu. Eta pentsa 1964.a arte Hego eta Ifar Ameriketako tribu guztien Batzarra egiten den arte ez dago beste batzarrik.

ARGIA.- 1964a aipatzen duzu askotan. Zuen erakunde edo erresistentzia mugimenduaren fetxa garrantzitsu bezala. Orduan hasten al da Mugimendua?

WINONA.- Bueno, 1950 inguru horretan —McCartyren garaia— indio herrien aurka erasoaldi gogorrak egin zituzten eta indioak gure defentsarak zerbait egin beharra sentitu genuen. 1957-58-an estatuak bere kriterioz eta indioen jatorriari jaramonik egin gabe, 12 tribu handitan zatitu nahi izan ginen eta erasoaldi honek aurkako sua piztu zuen.

Urte haietan hasi ziren gainera urtegi eta presak sortu eta gure ibaietatik energia ateratzen, mehatzak egiten etab.

Adibidez erresistentziaren lehenengotako matxinada bat inundazio batengatik sortu zen. Hasierako borroka motak elektrizitate kable eta obrak haustea izan zen. Bestetik Koreako gerla zela eta EE.BB.ek indioei soldaduska egin beharrezkoa inposatu zien eta Ifaramerika defenditzearen gerlara joatea indioen buruetarako astakeria bat zenez desertore mugimendu zabal bat altxatu zen. Nere aita ere karzstelara eramane zuten gerlara joan nahi ez zuelako.

Geroago 60 aldean giza eskubide aldeko mugimendu guztia dator, ezker mugimenduaren zuzpertzeta etab. Gauza asko gertatu ziren indio herria esnatzeko. Adibidez beltzen aurka Ku Klux Klan zegoen bezala, Custer generalaren oroimenez sortutako erakunde arrazista bat sortu zen, indioen aurka, etxeak erre, emakumeak bortxatu eta gizonak hiltzen zituen. 1968an sortzen da amerikar indioen mugimendua eta lehen borroka bezala indioaren harrotasuna berreskuratzea izan zen. Hain zapalduak eta umildiak egonik gure izateaz lotsaturik zegoen eta herria.

ARGIA.- Zapaldutako beste herriekin arremarik sortu al da?

WINONA.- Bai, izan ere indioak bakarrik ez gaude erreserbetan. Estatuek beren interesen arauera hiri handietan auzoak sortu zituen indioentzat; ni adibide Los Angelesko auzo batean jaioa naiz. Eta auzo hauek portorikeno, beltz edo txikanoenen antzekoak dira. Horretaz borroka berdiegan sarturik aurkitu gara.

Honek eragin du askotan auzo hauetan bizitako indioek lehenago hartzea indio nazioaren kontzientzia.

Geroztik erreserbetara berriz joateko giroa ere dextente sortu da auzo hauetako indioen artean eta honek nahikoa indartu du mugimendua.

ARGIA.- Zer borroka mota erabiltzen duzue?

WINONA.- Denak. Bide guztiak erabiltzen dira. Hasi, adibidez, 1973ko kuartel ikupazioarekin —hau armaz egin zen— eta lege aldeko borroka. Denak. Lur okupazioa izango da gehiena erabilitakoa.

ARGIA.- Eta horrela ibiliaz presoak ere izango dituzue noski?

WINONA.- Bai, preso politikoko asko dago, adibidez lider famatua izandako Leonard Eltner. Bainan pre-

soen egoera indio herriarentzat askoz ere zabalagoa da. Ifamerikar zibilizazioak eraginik, kultura honekin indio herriak hartu duen jipoia dela eta alkoholismo asko dago eta bide hontatik sortutako preso asko. Txiro izateagatik lapurretan arrapatuak ere bai. Han ere ba dago hemengo lege antirrorista delakoaren antzeko bat, «delitorea eragitearen aurkakoa» eta bide hontatik atxilotu asko dago.

ARGIA.- Emakumeek mugimenduan berezerik ba al duzue?

WINONA.- Bai, ba dago indiar emakumearen mugimendua baina Women lib mugimenduarekin zer ikusirik ez du. Indiar emakumearen egoera araz esberdina delako noski. Indiar emakumeak hasteko eta oraingoz indiar bezala borrokatzen duelako. Herri bezala arazoak esberdinak direlako zearo.

Pentsa indiar emakumea —gizona bezala— ikatz eta uranio minetan jartzen dute lanean. Osasun arazo handiak ditu. Ifamerikarrek jarritako ospitaletan esterilizatzera bultzatzen ditu. Hiru bat seme ba ditu —egin di-tuela kontu egin eta— semeak kentzen dizkate beste familiek adoptatu ditzaten etab. etab. Arazo hauek dira lehenak.

Horregatik gure borroka indiar he-

rri guztiarena da. Nazio askatasun borroka bat. Kolonizazioaren aurkakoa eta antiinperialista.

ARGIA.- Bukatzeko, indiar nazio mugimenduaren xedeak, helburuak zeintzuk dira?

WINONA.- Ba, nazio bezala gure hizkuntza, erlijio, ohitura eta kultura berreskuratzea. Eta geure nazioak bizi behar ba du, behar dituen baliabide mina, lur eta uraren kontrol osoa. Ez dugu dependentsia mailarik nahi, indiar naizoaaren independentzia bilatzen dugu eta hortarako autodeterminazioa.

Gainera gaur egun hain latza bilakatzen ari da bizia. Uranioa dela, ikatza dela, gure osasunetik hasi eta bizimolde guztiak sustraletatik mugituak daude. Arazoa hain da latza orain artean ifamerikarrek manipulatuta eta beren esku izan dituzten indioek ere beldurtzen hasiak direla.

Indiar neska hau berotu eta kapaz da orduak eta orduak hizketan jarraitzeko. Zintan jasotakoaren erdia ere ezin orrialde hauotara pasa. Baina zentsu garrantzisuena behintzat hemen geldituko da arazo ezezagun baten lekukotzat.

Xefe Agirre

atzerri kapitala harrapaladan euskal herrira?

TRIKUHARRI

Aldaketa-prozesu ikaragarria bizi garen garai hauetan, gure geroa errotik baldintzatuko duten ganbio batzu erdi-izkutuka, ohar-kabea, ondotik igarotzen ari zaizkigu, haien garrantziaz jabetu gabe. Hona hemen, ni biziki hun- kitu nauen albiste, udara hone- tan aldizkarietan agertu dena: «Ipamerrikako nazioaskotako enpresa batek Araban inbertitu- ko dituen 10.000 miloi pta. direla eta, Uriartek Euskal Herrian egingo den atzerri-inbertsioaz konfidantza daduka».

Txit jakingarria da, bestalde, inbertsio honi buruz EL PAISek zioena: «inbertsio honek, Euska- diko egungo egoera politikoak in- bertsio berrietarako margen gutxi uzten zueneko topiko zaharra apurtu egiten du. Urtebete baino gehiago iraun duen azterketa ze- hatz baten ondoren, iparrameri- kako taldeak ez du bakarrik bere hedapenprozesurako Espainia nahiago izan Austria baino, bai- zik eta horretarako Euskal Herria aukeratu du». Eta egunkari ho- rrek honela jarraitzen du: «Bes- talde, seguru asko inbertsio hau, aurrean espainiar estatuan egingo den atzerri-inbertsiorik handiena izango da».

Dena ez da hemen bukatzen. Euskal Gobernuaren Ekonomi eta Finantz kontseilari den Uriar- te jaunak, hauxe ere adierazten zuen: «Iparramerikako nazioas- kotako enpresa horren inbertsioa erantsi behar zaio arestian PE- TRONOREn «Petroleos Mexica- nos» izeneko enpresak eginda-

koari eta azken hilehauetan beste naioaskotako enpresek Euskal Herrian inbertitzeko erakutsi du- ten interesari».

Eta hau dena gutxi balitz, hara zer bota zuen Antonio Garrigues Walker-ek (nazioaskotako en- dezkarria omen den gizona) Uztai- laren hasieran Bilbon emandako hitzaldi batetan: «Badago Euska- din hamaika abantaila atzerri-in- bertsioak erakartzeko; egin behar dena da horiek egoki erabili, era- rik politenean azaldu eta kanpo- imajina desdramatizatu».

Hona hemen, bada, elkarri es- tu-estu lotuak, udarak ekarri diz- kigun albisteak. Egia esan, gai honi buruz (Euskadin atzerri-ka- pitalak egiten dituen inbertsioei buruz, alegia) datu gutxi daduka- gu. Hor dago Bizkaiko Merkatal Ganbarak 1974rako egindako es- tudioa, gero Bakaikoak «Euska- diko dependentzia ekonomikoa» liburuan erabili zuena. Estudio horretan egindako itaunketa ba- tetan zera agertzen zen: galdetu zitzaien enpresek aitortu zutenek, beren kapitalaren %ko 25 atzerri- tarra zen; bestalde, ez dago esan beharrik, atzerri kapitala zuten enpresak modernoak eta dina- mikoak ziren.

Antza denez, berriz, atzerri-ka- pitalaren Euskadiratze hau moz- tua egon da azkeneko urteetan. Klase-borroka latza zen, egoera politikoa ez zegoen garbi kapita- larentzat, gainera krisi ekonomi- koa... Baina gorago jarri ditudan aipuek, oster, aro berri batetan sartzen ari garela edo, seinalatzen

bide dute. Une honetan Espai- nian eta Euskal Herrian esku- biak, piska bat koloka izan duen boterea berriro eskuratzen eta finkatzen ari dela erakusten du nonbait.

Honek, euskal gobernuan na- gusi den alderdiaren ekonomi po- litika zein den begiratzera gara- matza. Nire ustez, honek ez du politika jakin bat, Ekainean, Bil- bon «Europar inbertsioak deklina- bean dauden edo egon diren in- dustri-eskualdeak» izenpeko ihardunaldietan agertu zenez.

Esperientzia edo kinka larri horretatik igarotako eskualdeen ordezkariak oso garbi adierazten zuten nola hango botere publi- koek plan bat burutzeari ekin zio- ten eta nola saiatu ziren kanpotik zetozkien inbertsioak haiek pla- neaturiko sektoreetarantz eramaten. Hau da, nola ahaleginak egin zituzten, ahal zuten neurrian, ekonomiaren ordenazioa aurrera eramaten eta planifikazioa gauza- tzen.

Non da, ordea, EAJak dadu- kan «industri-birmoldaketarako plana»? Inon ez. Badirudi EAJak kanpoan jarrita daduzkala bere itxaropenak. Etengabe deika ari zaio atzerri-kapitalari, eta Euska- din erraztasun guztiak izango di- tuela zin egiten dio. Baina nola lotzen dira edo lot daitezke asmo «independentistak» eta batere kontrol gabeko inbertsio hauek sortzen duten menpekotasun eta dependentzia? Horra hor gakoa.

ARKUPE kaletik ibili nintzen eta Mojojoitegira sartu egin nintzen. Han zegoen mojojoiak jaten Popeye Marinel xelebrea. Kroskoekin jaten zituen Popeyek mojojoiak, barailek ormigonontzi bat bezala egiten. Ikusi nindueanean horrela esan zuen defentsiban: «Espinaken eskutapenaz ez didaala galdetuko espero dut, txo». Mintza barik laga ninduen Popeyek, espinaken ezkutapena nire zikinkoadernoan agertu baitzen talka-galdera gisaz (kazetaritza-berrien kontsulta egizue). Baina ez zen beharrezko, Popeye mintzatzen hasi zen eta, eta honegatik erantzun jiteko eta ez galdetu izan-jiteko pertsona Popeye zela aguro jakin nuen. (Oso ondo aprobe txatu ditut kazetaritza-psikologiazko udako krax courses.) Zioen gure Popeye entrainabliak: «Espinakazkoa zen, sinistu ieza da, multinazionalen lehenbiziko azpikeria. Guzia argi-argia duk, txo. California eta Texasen espinaka aborokinak oso garrantzidun nibelan aurkitu zituten teknokratek urte hartan. Horregatik Kazetaritzak eta Publizitategintzak Federal Burora aguro salatu zuten aborokina. Egun da gau askotikan margolari lejioi batek —onenaren artetik bostehun, Donald Duck Lejioi izenez— beren buruak lauskitu zituzten mito idoneo bat sortzeko. Superman ezin huen. Irudi al hezake Super-

gezurra!

RAFAEL CASTELLANO

mana ortuaririk janka? Garbiroago: irudi al hezake Superman batek janka, besterik gabe? Hau ez huen hau fundamentorik. Eta Capitan Marvel berdina. Eta Spiderman, eta Frash Gordon. Denbora hartan yanki heroiek ezin zuten

*popeye
marinela
mojojotegia*

dijestio-aparatoa iduki, eztakit ondo esplikatzen ote zaitela». «Oso ondo, txo», esan nion nahigabeki mimetikoz. Eta Popeye muxakartu zitzaidan: «Almirantorde, berdin balin ba zaik». Iraun zuen segituan: «Mito berri bat gizakorra sortu —obeto, supergizakorra, ez supermanekorra, ia-ia supergizajorra, ñarbadura edo nuance bat dago hortan— beharrezko zala erabaki zuten Donald Duck Lejioen margolariak. Eta nire supergizakorra/supergizajorra espinaketan sublimaturik egon behar zuen. Horrela jaio nintzan ni, txo. California eta Texasen espinaka aborokina ezarri genuen Hirugarren Munduetatik. operazio honekin dolarra gogortu zan, eta danok pozik».

«Baina», galdetu nion, «indartasuna espinaketan dagola egia da, ala es, almirantorde jauna?» James Bond moruz par bat Popeyeen aho luze ta kuakeroan: «Ez. Ez zehazki. Egia esateko, burdina, magnesioa, fosfatoak, fosforoa, protein da bitaminarik mojojoi kroskoek berredukitzen dituzte. Baina, txo, Hirugarren Munduetan, ez Californian, ez Texasen, mojojoi aborokinik badaude. Compris?». Eztul legor bat eta: «Gauz desberdina izango da laister, nuklear kondarrak Galiziaren kostalde heldu daitezen».

Compris.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA — TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

euskara eta kas

Joxan Apaolazak, ARGIAren 17 zenbakian, KASek euskara mailan daraman politika salatzen du, PNVren ildo beretik doala esanez, eta eredu konkretu batzuekin baliatuz. Ez dakit KASek ofizialki erantzunen duen edo ez. Nik, KASeko oinarritzko militantea naizenez zerbait adierazi nahi nuke.

Aipatutako eredu artean haxe esaten da: «KASetik hurbil dagoen (edo KASetik hurbil gabe, KAS bertan dagoena, ez?) erakunde armatuaren komunikatuak espainoleraz daude». Eta espainoleraz daude, benetan, baina ez espainoleraz bakarrik. Errendetarian zabaldutako ZUZENeko 10 zenbakian, erakunde horren (eta zergatik ez diogu bere izenetik deitzen?), ETArekin agiriak euskaraz daude eta sarrera ere, noski. Areago, erabilitako euskara kutun eta landua da eta ez hitzez hitz egindako itzulpen trakets edo txapuzero baten lropena.

Apaolazak eskeinitako beste adibideak ez dakit egiazkoak ba diren edo ez. Dena dela, hoiekin ez du deus ere ez frogatzen, adibideak ematen direla baizik. Nik ez dut uste, eta Joxanek nirekin ados egonen delakoan nago, hizkuntzari buruz KAS eta PNVek bide berdina, edo hildo beretik guttienez, daramatela.

PNVek euskararen kezka erabiltzen du bere oinarri abertzaleari alderdi barru mantentzeko, eta bere jokabide eta politika burgesa aurrera ekonomikoa delako. Gaur egun, eta argi denez, PNVri ez zaio arduratzen euskara berpiztea. Euskara batuaren auzia (azeri eran euskalkien arazoa jokatuz), «Euskadi»n euskarari ematen zaion tratamendu oligofrenikoa («los umetxos con sus aita-

txos mientras las emakumes...») sarritan euskaraz irakur daitekeen gauza bakarra da) eta burokraten, PNVrenak eta batez ere CGVrenak, euskararen erabilera lotsagarriak horrela frogatzen du guzti hori. Tamalez, PNVren burgesia autonomikoarentzat behintzat, ezin dute hori argi aipatu, eta euskarazaleak agertzen zaizkigu, bestela heuren barneko abertzaleak galduko zituzten eta.

KASarentzat Euskadi euskalduna eta Euskadi sozialista eta independentea hildo beretik doaz. Beraz, euskarari ematen zaion garrantzia nagusienetarikoa da: euskararen batasun eta normalizazioaren alde egindako (eta egiten ari den) lana, gau eskolak eta euskararen alde egindako kanpainak, barne aldizkarietan erabiltzen den euskararen neurria, eta abar... Hortik aparte, KASen euskaldun berri eta euskara ikasten ari diren jendeak aipatuko nuke. KASen euskaldun berri garen kopurua militanteee-

narekin konparatuz eta erabiltzen dugun euskara (hau herriak garenok, bai zaharrak direnak) ez dut uste beste inongo alderdi politikoan emanen direnik. Zoritxarrez, arestian esan dudan lez, ez da euskararena Euskadik egun daukan arazo bakarra eta KASen indarrak fronte ezberdinetan baturatu behar dira. Horregatik agian jazoko dira Apaolazak aipatutako gertaerak.

Norbaitek esanen dit nik aipatutako ereduekin gauza berbera PNV eta KASi erants zekiekela, eta, beraz ildo beretik doazela, Apaolazak esaten digunez. Baina pixka bat gehiago aztertu ondoren ezberdintasun koalitibo bat eta ez kuantitatiboa bakarrik nabaritzen da. PNVren politika linguistika helburu bakar bat dauka: oinarri jatorraren kezkak ase-tu. Horregatik emandako urrats guztiak antzuak dira, Euskadi euskalduna lortzeko aukerarik gabe.

Bestaldetik, KASek euskara eta Euskadi euskalduna jartzen du bere helburu nagusienetarikotzat, eta, nahiz eta, batzuetan indar guztiak honetarako agian ipini ez, bere militanteek euskara erabiltzeko dauzkaten premia eta gogoa nabari dira zeren badakite horrela Euskadi independente, sozialista eta euskaldun baten alde borrokatzen ari direla.

Euskadi euskalduntzeko ibilaldi eman dakizkigukeen gertaerak (Apaolazak aipatutakoak bezala) zuzendu behar direla dirudigu, eta maila hortan oso egokia iruditzen zaigu Joxanen kritika. Uste dut KASeko militante guztiek autokritikatzen hartu behar genukeela eta ezker abertzalearen barnean debate zabal eta sakon baten zako hasiera izan lekigukela.

J. M. Hirigoién

araba euskaraz aurrera begira

Irailaren 13an ikastolen elkar-teak egin zuen deiari erantzunez bost mila bat euskalzale bildu ginen Olarizuko zelaiean; eguraldi zoragarria egin arren ez zen espero zen beste jende etorri. Arrazoiak, zergatik, nola? gero ikusiko dugu, ikus dezagun lehenago zer gertatu zen zelaian.

Goiz goizetik Gasteizko auzoe-tatik irten ziren txistulariak ikas-toletako umeekin, gero zelaiean sokamuturra egin ondoren herri kirolak eta dantzariak izan genituen bazkaltzeko garaia iritsi arte; han zeuden txoznetan zer-bait jan eta berriro Karraka-koe-kin safari antzeko ibilaldi bat egi-tera, ondoren dantzak eta zortzie-tan jaialdia. Egitaraua bete zen baina nahiko juxtu eta berandu, jaialdia konkretuki bostetan hasi behar eta zortzietan hasi (eske-rrak merienda jan huela Niko, bestela...). Egia esan behar badu-gu, erru handiena antolaketa izan zela esango genuke, bai aurretik, bai hantxe bertan. Honelako egun bat prestatzeko lan izuga-rria da eta ezin da presaka eta az-ken orduan antolatu, hori denok dakigu baina dirudienez antola-tzaileei ahaztu zitzaaien, txartelak, irratia eta egunkarietan propagan-da, prentsaurrea, etabar azken hamar egunetan egin bait zituz-ten.

Horrez aparte Arabako giro berezia, euskara eta ikastolen mailan (hiru motako ikastolak: elkartekoak, Olabide eta diputa-ziokoak); Araban euskararen alde ari garenok lau katu gara —penagarria bada ere egia hutsa da— eta ezin dugu ulertu nola hain gutxi izanik honelako zati-keta egotea, eta zatiketa honega-tik (beste hainbeste gauzaren ar-tean) bildu ginen hain gutxi. 13a baino egun batzu lehenago egun-karietan Euskal Herrian Euska-raz-eko dei bat jendea animatzen irakurtzen genuen, baina baita

ere diputazioko ikastolek bidali-tako gutunak elkarteko ikastolen kontra.

Antolaketak huts handia izan bazuen propagandan, dirua lortzeko medioetan ez zen txikiagoa izan. Oraindik ez dakigu dirua atera nahi zuten; dirua atera nahi baldin bazuten zirkuitoa oso gaizki seinaleztatu zuten eta gai-nera ez zegoen patrozinadorerik, bakoitzak borondatea ematen zuten, beraz ez zirudien diru atzetik zebiltzela. Baina beste aldetik Euskal Herrian Euskaraz, dan-tzari biltzarra, eta eskatu zieten erakunde guztiei ezetz erantzun zieten. Inork ezin izan zuen dirua ateratzeko mahairik jarri eta az-ken erabaki hau ulergarria izango litzaiguke diru atzetik joan balira.

Azkenean ez da harritzekoa Arabako giro berezian, ikastolen zatiketa eta antolaketa itxia iza-

teagatik bost mila pertsona baka-rrik biltzea. Diru kontu aldetik ez dakit nola egongo diren baina han ikusi nuenez ez oso ondo; konklusio gisa zera esan nahi nuke, jendea oso ondo egon zela, umeak primeran karrakakoe-kin eta nahiz eta jende gutxi egon ondo atera zela; hurrengorako propaganda gehiago, lehenik eta toki gehietan egin behar dutela, eta euskararen eguna edo ikasto-lentzako dirua ateratzeko eguna nahi duten erabaki dezaten eta gero argi ta garbi azaldu publiko-ki. Bukatzeko eta haserririk gabe —ARGIA ere ez zigutelako salgai jartzen utzi eta -gure kritika hauek jasoko dituztela esperan-tzarekin animatzen ditugu horre-lako beste bat egitera datorren urtean, gu hantxe izango gara.

Xabier Etxaniz

irakurleak mintzo

«LAUTZIRI» ZERTXO- BAIT ESAN NAHIEAN

Jose Luis Lauzirika, ene adiskidea, agur. Atzo goizez, egunkaria hartu ondoren, hire izena irakurri nuen nonbait. Momentu latza eta sinesgaitza, lagun. Behin eta berriz irakurtzerakoan, zalantza bizian jarri ninduan; baina, bai, heu hintzen, egia samingarri hartan idatzirik. Bai lagun, barren barrenean sentitu nuen zartada mingotsak leherturik utzi ninduen. Baina... hi, biziki mindu banauk ere, ez noa-kik tristura konturik aipatzera, hori berezkoa bait diagu; hemen zera aipatu nahi nuke: hik gure herriari eman dioan sormen gozatsua, euskal doinu bihurturik, alegia.

Aspalditxo honetan ez gaituk elkar ikusi eta aurtengo U.E.U.n ere hire falta somatu dela esan behar. Hala eta guztiz norbaitek gure arteko zertxobait jakin nahi baleza, hara hemen kontatzeko genuena:

Xemeingo abesbatzak kanta beza koplak «Lautzik» irakatsirik danok errepika.

U.E.U.n sortutako euskaldun giroa, aurtengoan, hik lagun! utzi duk zuloa.

Euskal irakaskuntzan prestua, trebea, inoiz ez dut nabari hiregan nekea.

Askatasun goseak bultzatu hau beti guregan ere lagun hala izan bedi!

Arratiatik ohorez, AR-
BEK

Mikelats zaigu mintzo

Argidun maiteok,

Beren azken panfletoan, Titiriteroek «... denbora pasatzeko gauzak (gurutzegramak etab)... astero egitea erabaki» zutela esanagatik, nork bere erantzukizuna har dezan, ordu da finkatzeko Mikelatsen hitz gurutzatu kaskar sumingarri haiek nik neuk baka-

rrik asmatuak zirela (moldiztegiko huts ugarriak ezik, nik egindakoak baizik).

Beraz, ez otoi Titiriteroen bizkar gurutzegramon «pazientzia galtzeko modukoak» izatea edo, eman: neure bizkar baizik.

Dena dela, «azken panfletoa» rekin oso ados nago, amaierako oharra eta guzti.

Mikel DUPAK «Mike-
lats»

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAR

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

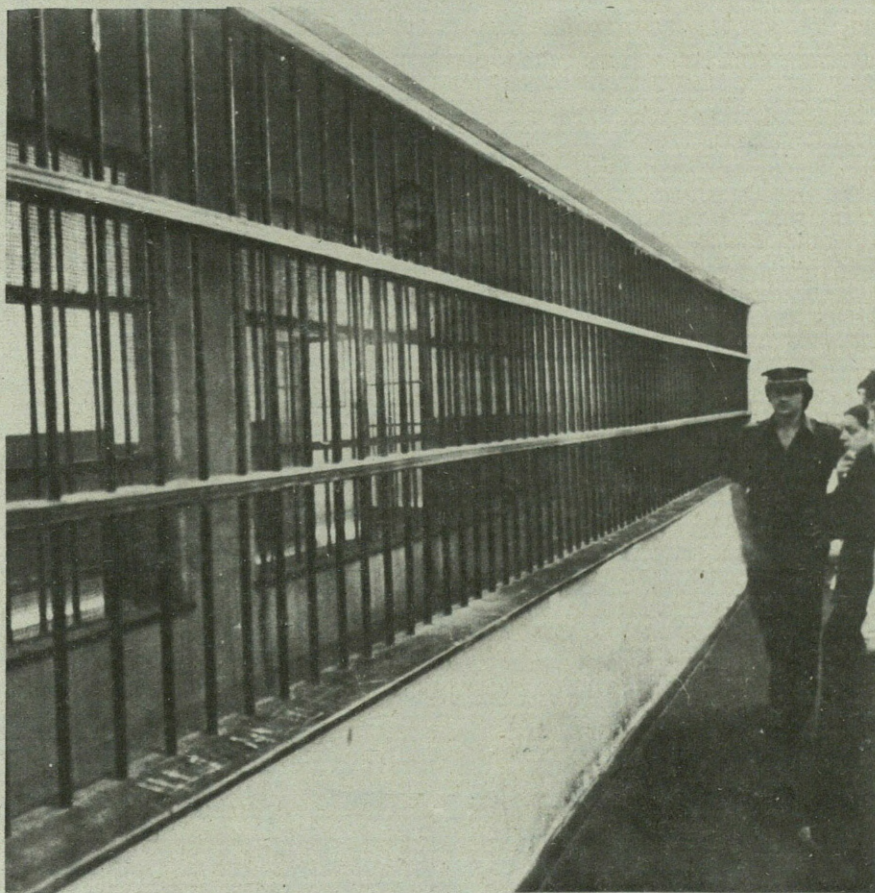
Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

Puerto: infernuzuri eta ixila

Irailak 19, larunbata. Presoak gose grebari utzi diotela da ahoz aho dabilen berria. «Ez duk koerentea, 27a arte eutsi behar zioten.» «Hik haien lekuan aguantatuko al huke?» Harridurak eta eztabaidak. «Aterako duten komunikatuan ez zekiat beren erabakia nola esplikatuko duten presoek», esan digu Iñaki Esnaola abokatuak, «baina dena dela nik sekula ez diat presoen kontra ezer esango. Oso greba gogorra huen hau.» Eta Puerto de Santamariako presondegi ultramodernoan, Euskal Herritik 1.000 kilometrotara, 100 euskaldunek sistemaren kaiola (patibulo?) ultramodernoetan bizitzeko eginahalak egiten ari dira, eta giza-duintasuna gordetzeko.

presoan egoera

Abuztuaren egun haietan traslado baten zurrumurruak bazebiltzan ere, goizeko lauretan banan bana jeikierazi zituztenean ia erreazionatzeko ere denborarik ez zuten izan presoek. Traste pare bat hartu doi-doi eta autobusetara, binaka esposaturik. «14 orduko bidaia, hi» esan digu eszena oraindik begien aurrean duen preso irtenberri batek, «eta iritsi ginenean polizia zai, denak errenkadan, beren materiale antidiasturbioz. Ihes egiteko arriskurik balego bezala! Eta ondoren katxoa, luzea, ... larrubixirik.»

Laster igjerri zioten kartzela hura berezia zela. Zeldak espezialak: hormak erabat zuri, eta haietan ezer zintzilikatzerik ez, ate berezia. «Gogorra izan huen: hiru egun zeldetan txapatuta (itxita). Katxoa boligrafoa pasatzerik lortu ahal izan zutenek idatz zezaketen zerbaiteko komuneko paperean-eta. Eta izugarritzko «parte» (denuntzia: soldaduskako «parte» en edo «Multa» edo «amande»-en antzekoak) sikosisa, hi: funtzionarioari aurpegira begiratzeagatik, alkondorarik gabe egoteagatik, atea zabaltzean

«firmes» ez jartzeagatik, kantzontzillo garbitu berriak leihoan zintzilikatzeagatik, ...» Herrera de la Mancha-ko espetxeko zuzendariak argi asko esan du: «Aquí las batallas se ganan al principio. Y eso el funcionario profesional lo sabe».

Presoak bestalde Puertoko kastigu zeldak ezagutzen hasten dira. Gavez edozein ordutan, beste inor konturatzeko ez denean, etorri eta zulora. Ez tabakorik, es libururik, ez paperik, ez irratirik, ezer ez, lau horma zuri-zuriak besterik. «Batzuek ez erotzeagatik, kantatzeari ekiten zioten, eta horregatik egun gehiago erasten zizkieten» Etzanizek 247 egunerako zigorra zeukan. Beroa, dutxarik ez, jana ezin irentsizkoa, ... eta funtzionarioak zirikatzeko. «Hor bait daude sartuak Herrera de la Mancha eta beste kartzeletako funtzionario «aukeratu» guztiak,» dio Albaro Reizabal abokatuak.

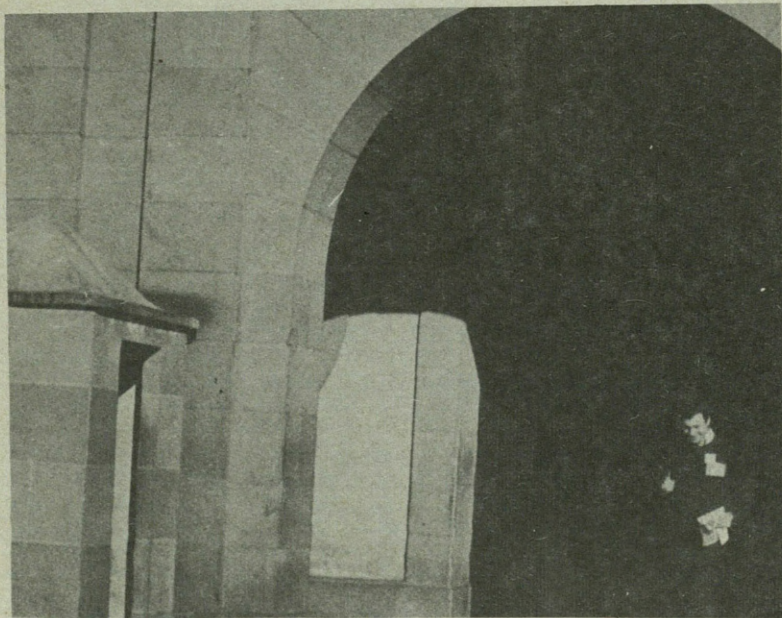
Tentsioa ez zen barrukoa bakarrik: «Familiatakoak ere nola tratatzen zizuten ba dakizue, beti nondik izorratuko: hainbeste kilometro egin ondo-

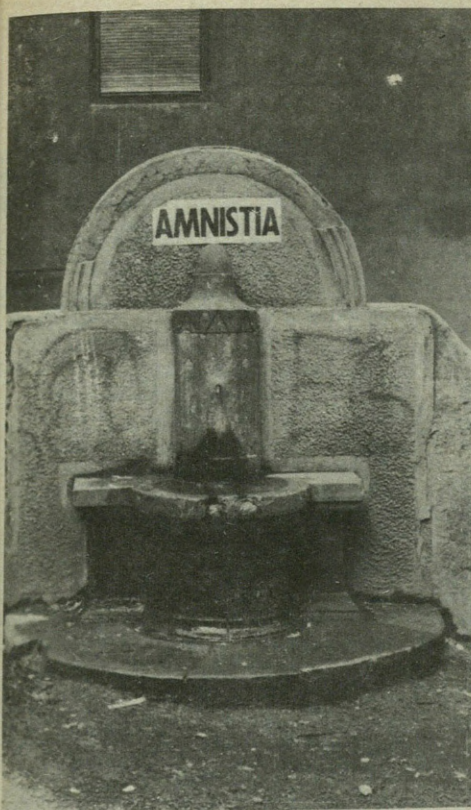
ren 25 minututako bisita, kanpinean polizia gainean, herrian ostiarena josten, batzuek detenitu, ... Baita abokatuei ere egin dizkigute alukeria galantak: preso bat ikusteko haren defendatzaile haizen agiria behar; eta hori lortzeko Madrileko Audiencia Nacionalean beste goiz bat galdu behar, eta hango funtzionarioak aguantatu, a! eta gero metalak kontrolatzeko aparatotik pasa: erloju, eraztun, gerriko, oinetako, ... Emakumeen sostenen hebillak ere salatzen dizkik. Pentsa esak! Beti nondik humillatuko».

EZIN AGUANTATU... ETA LEHERTU

Greba da azken finean presoari gertatzen zaion protestabide bakarra. «Berak egindako Konstituzioa ere betetzen ez dutenei paperak, salaketak eta instantziak bidaltzea alferrik baldin da». Oraingoan ordea greba oztopolatzez inguratua agertzen zen. Zenbait preso lehenago eginiko goseoporraren ondorioak gainditu ezinik zebilen eta gainerantzekoak ere Puertora heldu zirenetik erdi baraurik zeuden bertako janaria nazkagarria eta kanpotik paketerik ezin eskuratu. Jende gehiena bestalde bakantzeta zebilen eta hilabete horietan kalea mugieraztea ia ezinezkoa denez gosegreba irailera utzi zen. Eta bitartean ahal zen «zintzoen» ibiltzea erabaki, greba hasitakoan zigor zeldetan ahalik eta presorik gutxiena egon zitezen, denak elkarrekin egoteko. Baina azkenean, gehiagorik ezinean **abuztuaren 25**ean utzi zioten jateari.

Honek bere ezaugarria erasten zion protestari: greba hau azkenean desesperaziozkoa zen, egoera jasanezin bati eman diezaiokeen irtenbide bakarra. «Greba hasterako oso ahulduz gauden» aitortu digute irtenberriek, «eta 12garren egunerako batzuk mareaizten-eta hasiak zeuden». Mediku asistentziaren eskastasunagatik, hori ere errebindikatu behar izan zuten, tartean pisu bat zela. «Han barruan bazekik jendeak amnistia ez dela hilabete pare batean lortuko. Baina hura iristen ez dugun bitartean ere bizi egin behar dik! Eta bi dituk errebindikazio zehatzak: Puertotik ateratzeko fetxa garbi eta garantizatu bat, eta barruko kondizioak hobetzea: jana, bisitak, euskara, ... Denak zende ados hori lortu bitartean oso gaizki jarri arte behintzak iraun behar dela. Eta batzuk azkeneraino joateko prest zeudek!» Albaro Reizabalek ere nabaritu du desesperazioa: «Pentsa ezazue zein oinarritzkoak diren beren eskaerak. Eguneroko janaria X izpie-tatik pasatzen zietek, eta ba zekiate hori zein arriskutsu den beren osasunarentzat. Baina jaterakoan estomagoak ez duela nabaritzen esaten diate.» Biz ahal izateko bizia arriskuan jarri behar.

PRESOAK ZORATU ERAZI

Presoen nortasuna deseginerazteko lana komisariatik hasten da. «Beti argi zuri baten pean, denboraren ideia ere galdu egiten duk. Azkenean, koltxoia ekartzen dutelako dakik gaua noiz den. Eta egun osoa izugarrizkoak hartzen!» Horregatik gartzelara pasatzean «askatasun» sentimentu bat izaten omen da, hainbeste sufritu ondoren.

Baina edozein kartzela gogorra bada, Puerto de Santa Mariakoa, Herrera de la Manchakoaren antzera, berezia da. «Seguritate haundiko» presondegi honetan funtzionarioen eta erregimen osoaren gogortasuna nabarmenagoak dira: momentutik momenturako kontaktak (telebistako filme bat ikusi bitartean hiru igual), jatzera kontrolatua, portaera ere bai (ezin kantatu, ...), liburuak, iratiak, ... disziplina eta zigor gogorragoak, ... egun osoa funtzionarioen menpe. «Behin patiotik igotzean irratia falta zaik gelatik: «ezin liteke», «bai bai egia da», «bueno orduan egin ezazu instanzia bat»; eta astebetera igual iristen zaik; eta bitartean gabe noski.»

Baina beldugarriena erregimen espeziala da, bere zigor gelek: obsesio bat. Preso bat edozein unetan eraman

dezakete bertara: egun barruan, «ez libururik, ez irratirik, ez paperik, ez tabakorik» formula tankeran esaten dizute preso irtenberriek, 20 minututako «paseoa», bakar-bakarrik, eta astean 8 minututako bisita. Egun osoan aurpegia garbitu, kaka egin eta eserita egon besterik ezin dezakezu egin.

Kartzelan ba du zuzendariak beste eskubide bat: preso «peligrosoei» erregimen espeziala (ia zigor geletan bezala: zeldatik atera gabe egun osoan) nahi duen denbora guztian luza diezaiekela, zuzendu arte. «Sistema honen ondorioak ongi aztertuak daude USAn lehenik eta Alemanian gero—dio Begoña Amonarriz abokatua—: estraina kartzeleratuaren goipatza nahasten dute, asko jaten hasiko da, edo janaria usten, urduri jarriko da eta erabat desekilibratu. Ondoren burua nahastu: irudipenak aluzinazioak, izugarrizko depresioak, ... Zampaketa zientifikoago honen bidez gizakia anikilatu nahi da, aislatu, herritik, lagun eta senideetatik eta kartzelakideetatik urrunduz, zihurtasun falta etengabea bizierazi: edozein momentutan palizak, gauean jeiki erazi, zigor zeldak, ... Sistema honen ondorio ikaragarriak Ulrike Meinhoffek hotzikara sortzen duten orrialdetan adierazi dizkigu».

Lekuko

Orain hiru urte sozialistak nagusi diren Alemaniako Mamheim gartzelan, goiz batez «suizidaturik» agertu zen Ulrike Meinhof, Gudrun Esslin eta Andreas Baader bezala. Ondoren egin diren ikerketatan garbi gelditu da hil egin zitu zela. Hil baino lehen, ordea, kartzelako bere zuloan sufritzen ari zena idatzirik utzi zigun Ulrikek. Hona bere hitzak. Eta ohar bat: Puertoko zeldak, Irlandako Mazekoak bezala, Mamheimgoen kopia berdin-berdinak dira. Presoen egoera ere bai.

«Burua lehertzera doakizula sentitzen duzu; une batetik bestera kazkahezurra puskatu eta lehertu egingo zaizula sentitzen duzu; bizkar muina indarka zerebroan sartzen zaizula sentitzen duzu; bizkar muina patxak bezala ximurtzen zaizkizula sentitzen duzu; etengabe, ikusten ez bada ere, tentsiopean zaudela sentitzen duzu, eta teledirijitua zaudela; ideiak elkarrekin elkartzeko ahalmena suntsitzen ari zaizkizula sentitzen duzu; zelula, zelda, astindu egiten dela, mugitu egiten dela sentitzen duzu. Esnatu, begiak zabaldu, eta zelda astindu egiten da. Arratsaldean, eguzkia dirdir dagoenean irudipena ezin duzu zuregandik kendu. Ezin duzu asmatu zergatik zauden dardarka eta izozten zaren. Hitz egiteko karraisi egiteko hainako indarrak egin behar dira, karikatuta imintzioak egiteko hainakoak. Guardiek, funtzionarioek, bisitak, patioak, ... zeluloidezkoak dirudite, paperezkoak balira beza-

la. Buruko minak, ..., flashak, ... Zure barruan zerbait erretzen ari dela sentitzen duzu, gertatzen dena benetan esango bazenu, adierazi ahal izango bazenu, hau ura irakiten bezala txistuka hasiko litzatekeela, norbaiti muturrera ura irakiten bota eta desfiguraturako bazenio bezala. Atsedetik ez duen agresibitate ero bat. Hori da latzena, bizirik ateratzeko posibilitate bat bakarrik ere ez duzula konturatzeara, egoera hau pasa erazteko soluziobiderik, besteei uler erazteko biderik ez duzula konturatzeara.

Bisitaren ondoren, orduerdi bat geroago, bisita gaur ala orain dela astebete izan den mekanikoki pentsatu besterik ezin duzu egin. Gero, ustekabea, euforia beldurgarri bat zerbait entzun duzulako, egunaren eta gauaren arteko diferentzia akustikoagatik. Eta oraindik ere denbora aurrera doala konturatzen zara, bizkar muina berriz jaitsi zaizula, aste batzuetan, bizi-rik larrutu zaituztela».

KARTZELETAKO ERREFORMA

Bai presoek, bai abokatuek eta bai Amnistiaren aldeko Gestorek Garcia Valdes presondegietakozuzendari ohiaren aipamen gogorak egiten dituzte. Begoña Amonarriz: «gizon liberal baten itxura agertzen zuen: liburuak, hitzaldiak, heriotz zigorraren kontrako hitzak, ... Eta zer eman digu? Hor daude bere lege berriaren ondorioak. Preso arrunten «zintzotzeko» neurriek ze aurrerakada izango zuten ez dakigu, baina ezagutzen dugu espetxeratu politiko «peligrosoei» ekarri dien etorkizun berria: likidazioa. Aurrena presoari burua nahastu. Eta azkenean preso bera garbitu. Gogoratu Alemaniako Baader, Esslin, Meinhoff, Iparrirlandako Mazeakoak, ... hemengoa prozesu bera da. Eta bizirik irten direnak kokilduak irten daitezela, oiloak bezala».

Carabanchelen behintzat lege eta arau berrien ondorioak ez omen dira nabari. «Hura laostia duk motell», esan digute Puerto baino lehen Carabanchel ezagutu zuten preso irtenberriek. «Telebistan filme bat ikusten ari haiz, bukatzen denean altza eta han zegok bat hilda, hoge «pintxazorekin», eta inork ez zekik ezer. Kristoren droga trafikoa, presoak edozein burniri muturra zorrotzen, «pintxoak» egiteko, patioan, buf!, denetik. Orain dela gutxi tipo bat laugarren galeriatik «erori» huen: atzetik segika zizkian eta salto egin zian: seko bertan! Preso politikoak giro horretatik aparte ibiltzen gintuan, eta horri eskerrak».

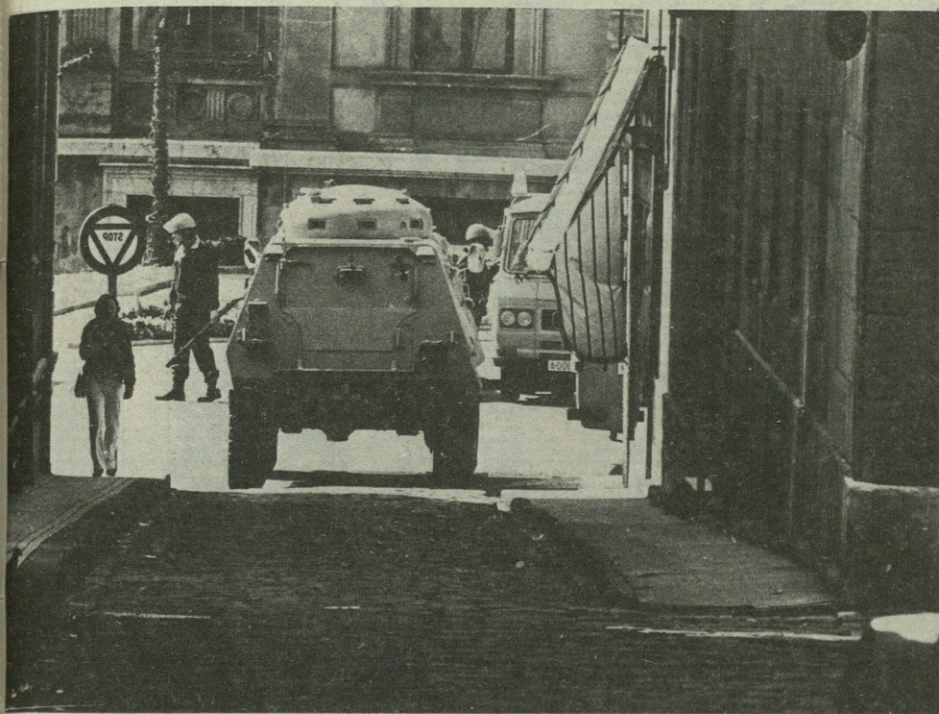
Politikoen espetxe berezietan ordea aldaketak nabarmenak dira. Hola ikusten du Albaro Reizabalek: «Kartzelan denbora puska bat daramanak sekulako gorabeherak izan ohi ditu: egun batean kristoren umorez eta hurrengoan lur jota, edo haserre eta gorrisoinuka. Dena dela lehengo egunean joan nintzenean denak bullaka hasi zitzaizkidan hizketan, txanda ezin hartuz, eta denak gauza berak esaten, ...» Puertotik irten berriek ere bada-kite zigor zelden berri: «Bat zigor zeldatik edo erregimen espezialetik lehengo aldiz irtetzen denean, ahotsik entzun ere ez zaiok egiten, erabat apaldua ateratzen duk». «Sistemak bere etsairik gogorrenak suntsierazi behar ditu —dio Albarok—. Teorian neurri guzti hoiek erregimen espeziala, preso «regeneratzeko», sendatzeko, egina daude. Baina preso politiko bat ez da sekula «regeneratzen», hain zuzen horrexegatik bait dago barruan».

PRESOEN DEFENTSARIK EZ

«Detentzioaren unetik hasita, preso-egoera erabat legezkontrakoa da. Lege Antiterrorista poliziak nahi duen bezala erabiltzen du, jusez gainetik eta zenbait aldiz kristorenak eman ondoren, jusez aurretik pasa gabe detentua libre utziaz. Gero juzgaduak beste hainbeste: preso deklarazioa egiten lehen torturatzen izan diren bi polizia aldamenean dituela, eta abokatu bazez batean isilik. Lehendik ezagutzen ez badu behintzat, presoak han abokaturik dagoenik ere ez daki. Juezak berriz denak ongi aukeratuak: 5. juzgaduak bakarrik da inork nahi ez eta konkurtsoz izendatua. Puertoko kartzela, gero, kondena betetzeko da; eta hango espetxeratu gehienak berriz prebentiboak, juicio zai daudenak: edozein gizaki ez al da bada errugabe bere errua demostratzen ez den bitartean? Puerton Konstituzioaren aurka eta Giza Eskubideen aurka dauden arauak berriz ez ditzakiz aipatu-ko». Denuntziak sartzea alferrikakoa gertatu da: «Ez dute deusetarako balio. Aurrean gazte bat daukazu erabat more-more egina, sudurra eta begiak holaxe handituta, eta sendagile forentseak berriz zera idatziko du: «No presenta señales externas de malos tratos o torturas». Ez diot eskatzen torturak aipatzerik, baina gutxienez nola moratua dagoen zertifikatuz deza! Holakoak berriz ez dira behin bakarrik pasatzen» esan digu Albarok, eta honezgero ez da haserretzen hori esplikatzeari: bat denetara ohitzen.

Begoña Amonarrizek ez du Eusko gobernuari aipatzeko utzi nahi: «Eusko Gobernuak agertu du bai bere protesta. Zer dela-eta? Trasladoa ezkutuka eta abisatu gabe egin zutelako. Garaiz abisatu baliote zer egin behar zuten, beren auto ofizialak eskaini trasladioan lagundu zezaten?» Presoek ere legealdetik ezer lortu ezina ahobatez adierazi digute: «Ez al duzue ikusten ordea tortura denuntziekin, eta Almeriakoarekin, eta Joxe Arregirenarekin, eta beste hainbesterekin zer egin diguten? Parra muturren erdira!»

«KARTZELA EGIN»

Hori da azken finean gose huelga honekin presoek intentatu dutena. Amnistiarekin lotua. Espetxetik ateratzeari buruz presoen artean analisis ezberdinak ba daude, batzuek lehenago irtengo direla eta beste batzuek beranduago. «Baina arazoa oso zail dagoela barruan ere ba zekitek». Nahiz eta Donostiako estropaden egunetako manifestaldiek, azkenaldiko haundienetakoak, eta herri askotako (Hernani, Ordizia, ...) manifestazio eta barrikadez giroa puska bat berotu. Baina bitartean bizitzeko kondizioak sortu behar dira kartzelan. Kartzelak mella egiten bait du. «Jode baietz! Han azkenean arazorik larriena denbora egitea duk. Han raroegia ez den adibide bat jarriko diat. Tipo bati etxekoek urdai, bacon, puska bat ekarri zioten. Bada, goiz osoa pasa zian esne zorroak bildu, aluminio paxera kendu banan-bana, labana tanke-rako bat antolatatu, urdaia xerratan ebaki, kartoiekin sua piztu, urdaia

erre, bokadilo bat egin eta cocacola batekin patiora. Pentsa ezak: tipoa maskontentokelaostia.» Hori gauzarik elementalena, presondegi normal batean. Eta Etxanizek bezala hainbeste denbora zigor gela aislatu batean pasa ondoren?

«Trasladoa duk garrantzitsuena. Eramaten gaitzuten lekuan ere zakurrak hankutsik ibiliko dituk noski eta han ere berriz gose grebarik egin beharko dizkiatek. Bizitza kondizio minimo batzuk lortu nahi genizkian han geundenok: guretzat, egun batetik bestera irten behar genuela genekienontzat, Puerto oso gogorra izan huen. Pentsa ezak «ruina» haundia daukatenentzat. Bazekitek han urte bat edo bitan, igual gutxiagotan erotu erazi egingo dituztela. Horregatik zeudek batzuk behintzat azkeneraino joateko prest. Esatea errexu duk gero: gero eta debilago hagoela, eta deskuidatzen bahaiz bertan utziko duala larrua, edo betiko eri gelditu... potroak behar dizkik, edo kristoren etsipena!»

IRAILAK 19: GREBA BUKATU

Iñaki Esnaola abokatuari deitu diogu, eta bera ere nolabait harritua dagoela adierazi digu, baina ez duela balorapenik egin nahi, presoek beren komunikatua aterako dutela (Lan hau burutzen ari garelarik, astearte 22, ez dugu oraindik horren berri-rik).

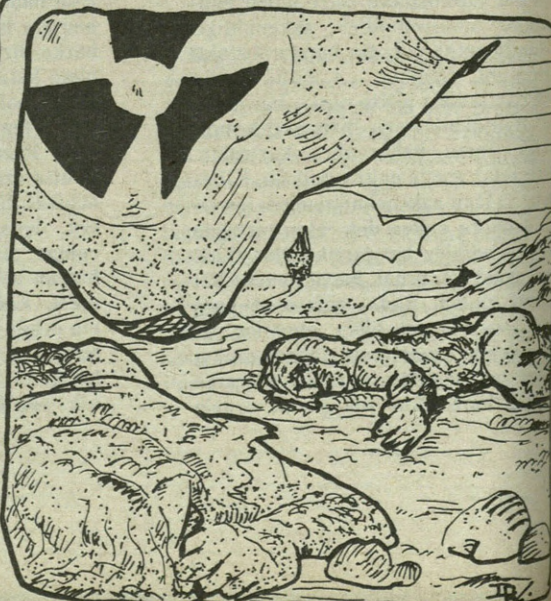
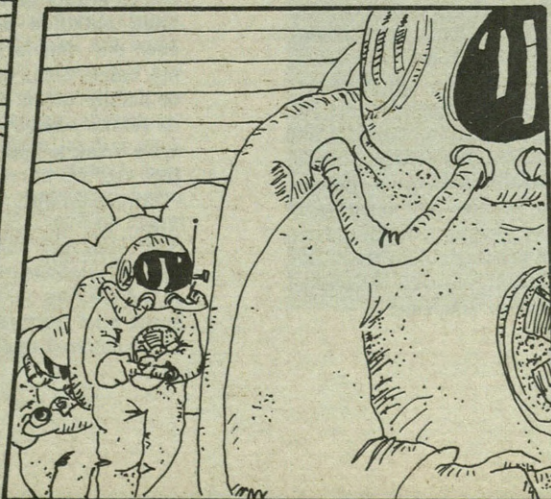
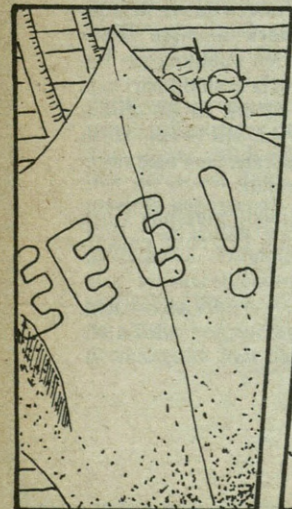
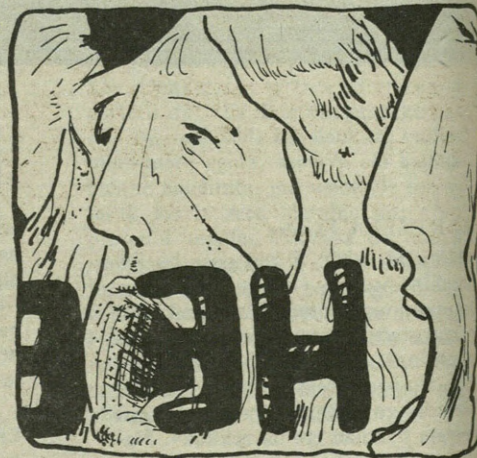
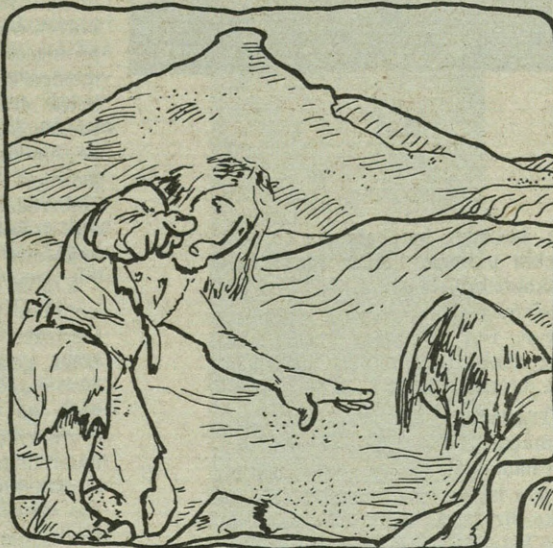
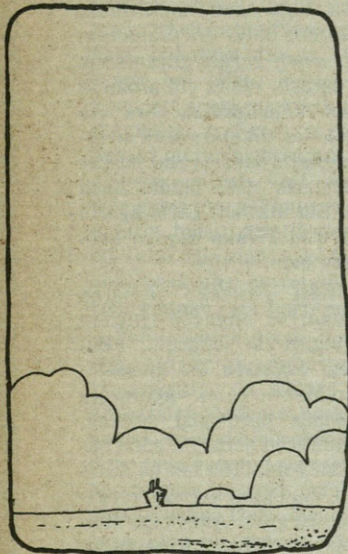
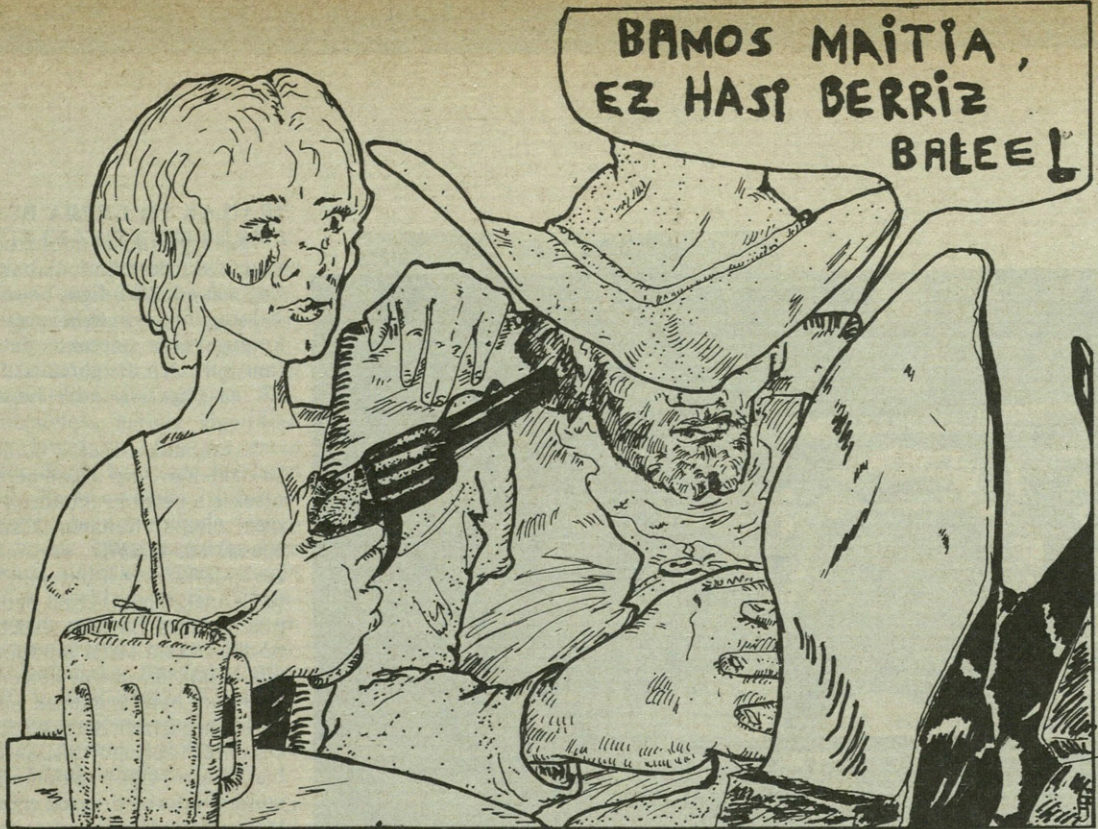
Larunbatean Iñakik berak eskuratu zizkien presoek azken berriak: Gestorek eta beste Erakundeek proposatzen zutena, irailaren 27an burruka eguna, eta Galavis, presondegietakozuzendariarekin izandako elkarriketa. Honek lehen bezala betikoa errepikatu zion: Soriako espetxea konpondu bezain laster eramango zituztela denak haruntza, hemendik hila-bete pare batera, gauzak ongi joanez gero, eta gartzela barruko zenbait hobe-kuntza: euskara, bisitak akumulable bihurtu, zigor zeldatan zeudenak atera. Ondoren presoek egindako batzarrean, gehiengo eskas batengatik dirudienez, greba uztea erabaki zuten.

Kalean konfusio puska bat nabaritu ahal izan dugu egunotan erabaki horren ondoren. Batez ere Galavisen promesetan lehen bezala garantiarik ikusten ez delako: «Hitz eta promesa hoiek erabat kojunturalak dira eta edozein aldaketak pikutara bota ditza-ke, bai zuzendaria aldatu, edo interes politikoz besterik nahi baldin badu Gobernuan. Eta nik hori garbi agertu diet presoek. Eta 27rako dagoen konbokatoria ere bai».

Erabaki hori ulertzeko grebaren kondizio gogorak aipatzen zituzten Gestoren inguruko jendeek. «Batzuek gehiegi eskatzen die presoek», esan digu emakume batek «konturatu gabe gu hemen lasai bizi garela». Gure fribolidadeen beharrik gabe barruan daudenek nahikoa lan ba dute-la uste dugu, eta beren komunikatua- ren zai geratzen gara. Azkenean Iñakik esaten zuena: «Gauza hauetan fu- bolean bezala gertatzen da, ez dela ja- kiten batzutan nork animatu behar duen nor, fubolariek publikoa ala ho- nek haiek. Dena dela erabaki hori har- tu badute beren egoera batere eroso- a ez zelako izango da, eta beren artean ere gauzak konpontzen lana ba dauka- te.» Gu ere horretan.

Bitartean anikilazio makinak zutik dirau, eta martxan. Eta ehun euskal- dun barruan.

IÑAKI URIA
ARTASO

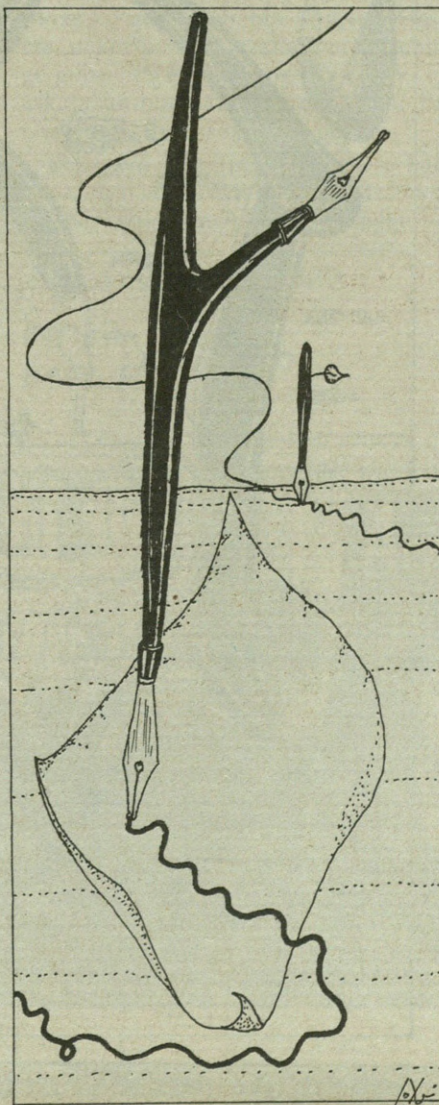

literaturaz eta zenbait literaturondokoz

Andolin Eguzkitza

Gure artean literaturaz berba egitea, areago euskal literaturaz mintzatzea hirupazlau topikoz hitz egitea bihurtu zaigu gero eta gehiago. Gutxi idazten delako kezka, kritikarik ezaren egoera larria, edo eta are larriago dena, maiseoaren larregia. Eta abar, eta abar. Egia delako. Gutxi idazten da, eta egiten dugun apurra, salbuespenak salbuespen, txarra. Kritika gutxi egiten delako, eta egiten den gehiena, hau edo hura gorabehera, umore, ezjakituria eta imentzio txarraz. Eta zertako segi? Ez du merezi. Eta haatik, osteria ere gai berrerez berba egin beharrean gaude, belarriak entzunaren entzunaz estaliko ez direlako esperantza txarraz harmaturik bakarrik, gezur eman arren jartzeke baitaude oraindik oinarrizko zutabeak.

Eta, jauna, hemen daukagun lehen arazoa zera dugu, berrogei urte baino zaharragoek ez dutela deus gutxi idazten, eta literaturaz ari naiz, sorkuntzaz, ez euskaltzaletasunaz, hizkuntzalaritzaz edo beste zeingura gauzaz. Gerrosteian nortzuk egin dute obra literari oso bat euskaraz? Jon Etxaidek, aita Larzabalek, Jon Mirandek, Txillardegik, Txomin Peillenek, Gabriel Arestik, Azurmendik eta ahanzten zaidakeen beste pare batek izan ezik? Inork gutik, eta horien artean bi honez gero hilda daude. Eta ondoko belau-

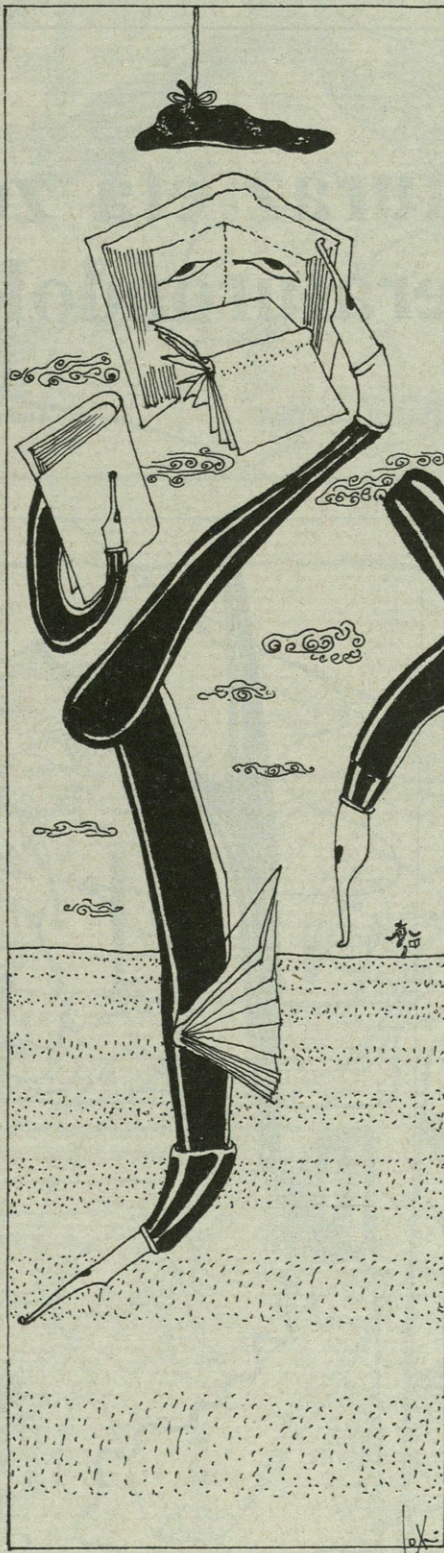

naldietan zerbaitxo gehiago, baina ez larregi ere. Zelan nahi dugu orduan euskal literaturarik edukitzea umaldian daudenek oso gutxi edo ezer ez sortzen badute? Nola asma genezake gazteagoek ezer egin dezaketela nor kritika, irain eta kitzika baldin ez badute? Hemen, gauza guztietan legez, guztiek hartu behar ditugulakotz geure erantzunkizunak, gazteagoek eta hain zahar ez direnek. Eta ez nator gero erdara edo inki-sidore, gose hutsez baizik. Zoriturrekia izan arren, geure egoeraren ekoizpena baikara, eta bertan egiten ditugun esperientzia eta saio kaskarrak gauza bera.

Ba delako ere aberrante eta irenstezin askok eta askok —Donostiako partea nagusi horretan ere— erabiltzen duten hizkuntza eta era berean zenbait irakurle-engan sortzen duten nazka, ni neu tartean. Horregatik, ezin daiteke ontzat jo Xabier Kintanak bere azken liburua hitzaurrean dioenaz, beraren euskararekiko maitasuna eta literaturarekiko axolagabekeria erakusten duelako eritzia, literaturaren lehen zutabe fisikoa, hizkuntza alegia, ondo erabiltzen ez bada aurrera joaterik ez baitago. Eta horretaz, Xabier Kintanaren azken liburua, hau gutienez erran dezakegu: kontxo, euskaraz!!! Eta ez hori bakarrik, hizkuntza dotore eta atseginez; hainbeste non libu-

ruaren beste aldeak, onak eta txarrak, bietatik daudelako, ageriarago agertzen baitira. Tresna bera ahanzt daiteke, laban egitean bezala aldapan dagoen belar motzeko landan.

Esate baterako, euskara mordoiloa ere defendatzen zuten «tirititeroek» aurreko zenbaki batean. Eta zorigaitzez askozaz zirtzilagoa da gure egoera oraino. Gurean ez baita hanitz literatura-tan bezala hizkuntzaren maila soziolinguistiko desberdinen eztabaida gertatu, h.d., ea herri-hizkera, hizkera dotore eta kultura e.a. nahas-mahas eta elkarrekin erabili behar ote diren ala ez, zera galdetu baizik, erren izugarriez zamatua dagoen euskarak, Euskal Herriko hirietako zenbait gazte burjes koskorren erdara mordoiloa, sarri askotan aski pittoa, onartu behar ote duen aña ez. Bertan, herri saindu honetan, denok garelako Azkue edo Axular. Idatzi, nik dakidanez, hiztegiaren alboan egin baitute munduko idazle guztiek, preziatuek eta ez hain preziatuek. Baina, gu geu oso bereziak garenez, honetan ere salbuespen: Euskal Herrian izan ezik. Hizkuntza mintzatuaren arazoa, hizkuntza kolokiala eta elkarrizketazkoa literaturan, ez da gainera bertan behera erabakiko, eta are gutiago erdarazkoa gure eginez, lanaren lanaz baizik. Eta bitartean, halako mailatan

ona den idazlerik sortzen bazaiagu, hainbat arinago.

Kritika bezala, hau da, nork bere gustuaren arauera aldizkarietan egin egiten dituen iruzkin kritikoak, edo eta batez ere egin egiten ez dituenak. Azkenok baitira latzenak; beharbada, tradizioz ezaguna denez, euskaldunok ez garelako lar berbatun. Bestalde, gehienetan, edo hizkuntzaz bakarrik ari, edo norberaren egoaz, nahiz eta egiaren amorez ere esan behar den, aspalditxo honetan hobeagorik ere ikusi dela bazterretan.

Halakoxea da gure literatura-ren paisaia, guti izkiria, txarto egin eta ahal bada besteri ostikoa jarri; ez dira, alajaina horiek bete-beharrik funtsezkoenak. Honetan ere, neure lagun giputz bati behin esan behar izan niona esan beharko litzaioke: «Hi, probintzianoa, ea ez garen hainbeste!!!»

Sendagairik ote? Ez dakit egia esan. Ene ustez, gauza bi bederen ba dira guztiz beharrezko: literaturaldizkari bat, irekia eta mafiosorik gabekoa eta bestaldetik itzulpen piloa, munduko idazle guztien itzulpenak, ez bakarrik euskal irakurlearen asegarri, baizik eta itzultze-lanen poderioz euskal idazlearen irakaspide. Orduan, agin, Amuritzak bezala Donostian kanta genezake:

be'era muga lotuak,
gora esperantza!!!

Hamar martiri

txillardegia

Oraintxe eman du berria Los Angeles-ko Irratiak: Maze-ko hamargarren gose-grebalaria hil dela. Izena ez dut ongi ulertu; baina Paddy Quinn izan daiteke, 29 urte. Ekainaren 15-an jateari utzita.

Eta, jakina: «aquí no pasa nada». Berria, beste mila berri eta aluntzioren artean eman dute, ia-ia erreparatu ezinean. Baina Irlandako abertzaleak izkiritzen ari diren Kondaira-orrialdea odolez eta neurtu ezinezko oinazez oratua, berriz ere agertuko da betirako inperialismoaren kontra gizonek izkiriatu dituzten ekintza miresgarrien artean. Gure arteko batek orain dela gutxi «cobarde» deitzen saiatu zen borrokalari gaitz horiek, gizonarengan sinesteko aukera ematen digute, hain zuzen.

Hildakoen ilara aurrera doa. Begien aurrean bide daukat oraindik McElwee-ren katabua, bere zortzi arrebek lurperatzeraz eramana. Zenbat egun? Hamar bat? Eta heriotza hartaz ahaztu orduko, horra hor hamargarren hilotza Maze-ko ifernuan.

Oraindik oroitzen naiz. New York-etik pasa nintzenean, manifestazio txiki bat egokitu zen. Gaizki oroitzen ez baina, argori itsaskor hartan, eta bostgarren abenidako raskazielo gaitzen artean, **bost** katabu, bost hilkutxa, zera-

matzaten, hamarterainoko bost hilen oroitzapenetan. Kontua gora joan da; baina Londres-ko gobernuak ez du amore eman.

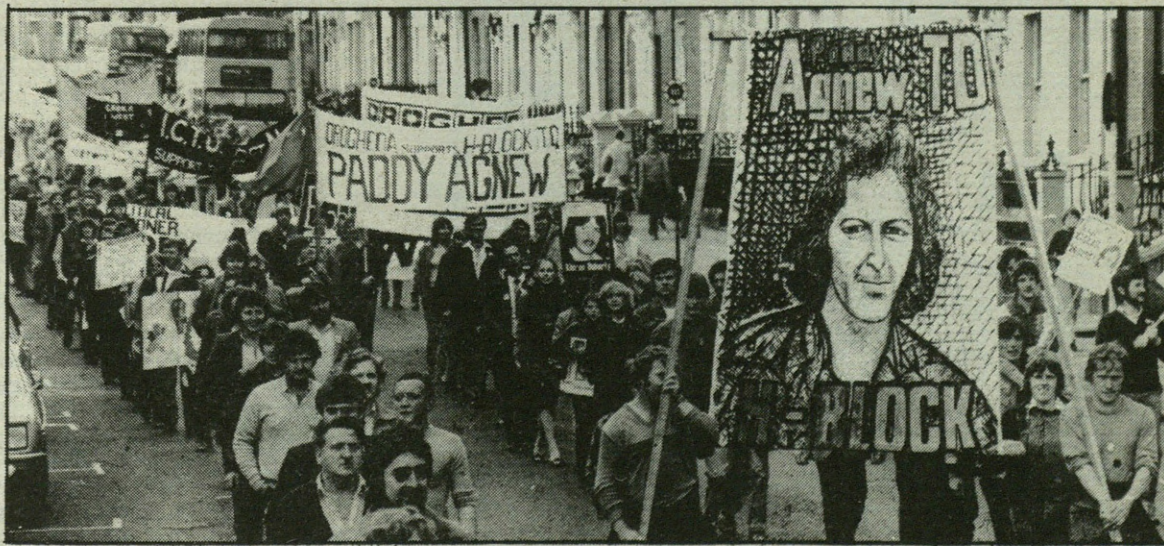
Zalantzan jar ahal dezake inork, ordea, Ulster-ko sei konderri horiek Irlanda direnik; eta, Irlanda-ko parte direnez, Londres-ko gobernuak galdua daukanik partida? Baina, halako batez, oso egokiro aipatu zuen Laspiur adiskideak «odol-saria»; eta Ulster-en prezioa, ageri denez, 10 gose-grebalarien sakrifizioa baino gehiago da. Besterik gabe.

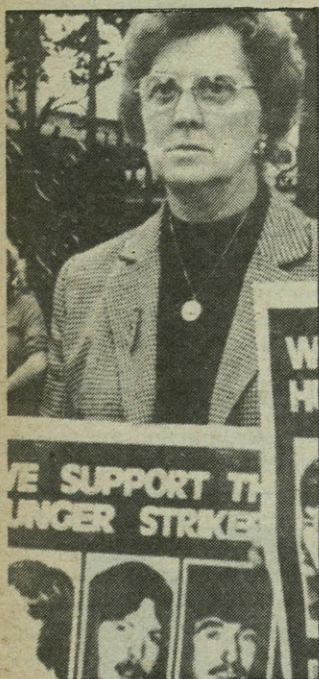
Fitz Gerald-ek, Dublin-go gobernuburuak, garbiki adierazi du, gero eta laguntzaile gehiago lortzen ari dela IRA Maze-ko gose-grebaren bitartez. Halaz ere, nekez pentsa dezake inork Dublin-go gobernua **ezertan** gogorra denik. Eta askatasun-borrokan ere ez. Baina Fitz Gerald-ek irekita dauzka begiak.

Bellagy-n gertatutakoak, esate baterako, ongi erakusten du hori. McElwee-ren elizkizunetan Aita M. Flanagan-ek

manifestapen ugari.
herria
bere presoekin.

IRA. Ko gudariak
hildakoen omenez

*presoen senideek
garrantzi handia
izan dute
borrokan*

gose-greba gelditu beharra aipatu zue-
nean, zalaparta sortu zen elizan; eta
emakume mordo bat (Bernardette Dev-
lin barne) kalera irten zen. Hildakoen
artean, bestalde, INLA-ko bi daude;
IRA-tik berezitako adar ezkertiarra-
goa. Gose-grebak halako batasun-giroa
sortu du.

Londres-en, hala ere, itxitasun han-
dia dago.

Oso liberala izaten den «The Obser-
ver» astekariak, esate baterako, Mss.
Thatcher-en egoera txarra Abuztuaren
9an aztertzen zuelarik, **bost** puntu aipa-
tzen zituen krisialdia azaltzeko; baina
Irlanda-ko arazoa aipatu ere ez zuen
egiten.

Berdintsu «The Times» zentzuduna.
Joan den igandeko editoriale «harriga-
rrian» (Abuztuaren 16-koan, beraz),
Ulster-i askatasuna ematea proposa-
tzen zuen; baina bi pusken bateratzea
gaitzetsiz. Ulster-ko sei konderrietan
(beste hiru, Errepublikan daude jada-
nik) «protestanteak», hau da askatasu-
naren etsaiak, gehienak izanik, propo-
samendu honek bi ondorio izango lituz-
ke: 1) Irlanda-ren erdibiketa azkartzea;
2) Ulster-en anti-abertzaleak eta kolo-
noak, Rhodesian bezala edo, nagusi se-
gitzea. IRA-k nekez qnartuko du hau.

Zer diote, ordea, gure arteko bakeza-
leek?

Batzu, jakina, zozoenak, Irlanda-ko
abertzaleak «cobarde» deitza mentu-
ratu dira. Baina, gainerakoak, zertan
dira? Maze-ko borrokariak, ongi jaki-
na denez, Irlandaren askatasuna eta ba-
tasunaren alde ari dira; eta inolako bor-
txakeriarik gabe ari. Greba horretan,
beren burua baizik ez dute kolpatzen.
Sakrifizio harrigarrian, beren bizia bera
eskaintzen dute, piskanaka-piskanaka,
itzulerarik gabeko gau beltzean sartzen
direlarik. California urrun honetatik,
ezer ez dakit; baina gure arteko ultra-
bakezaleak kalera atera direla ez dut
dudan jartzen. Maze-ko gartzelakoa
baita, abertzaletasun guztien historian,
bortxakeriarik gabe ikusi den ekintza-
rik ederrenetako bat.

Bestela, oraindik ere Meze-ko marti-
rien alde txintik atera ez badute, Irlan-
da-ko borrokabideen alde oraindik uso
zuriekin kalera aldraka irten ez badira,
«cobarde» guk deituko ditugu, eta gure
herriaren parterik onenak ere deituko
ditu.

Zeren-eta McElwee, bederatzigarren
hila, bizi guztirako kondenatua baitzen,
ekintza armatuengatik; eta bere emazte-
gaia, Maze-ko gartzelakidea, bizi guzti-
rako kondenatua baita, arrazoi berbe-
rarengatik.

Badirudi, hitz batez, borroka mota
guztiak aurrera eramaten dituztenak,
berberak direla.

Besteek, «karrera onak» egiten dituz-
te. Legea omen da.

TXILLARDEGI
1981-VIII-22

Amaia, zer esanik daukan ahotsa

zutenek esan ziguten, pertsonaiak eta inguramendua kontutan harturik, komeniko litzatekeela musika biguina izan zedin, giroaren leungarria. Gai tradizionaletatik abiatu gara, hala nola Xenpelarren «Iya guriak egin du», etabar. Niretzat pertsonalki, Xenpelarren bertso horiek oso konnotazio indartsuak dituzte erresistentzia eta borroka pertsonalaren mailan. Batez ere, ondokoa dioen zatia: «Badegu zeñek agindu, ez oraindik umildu,

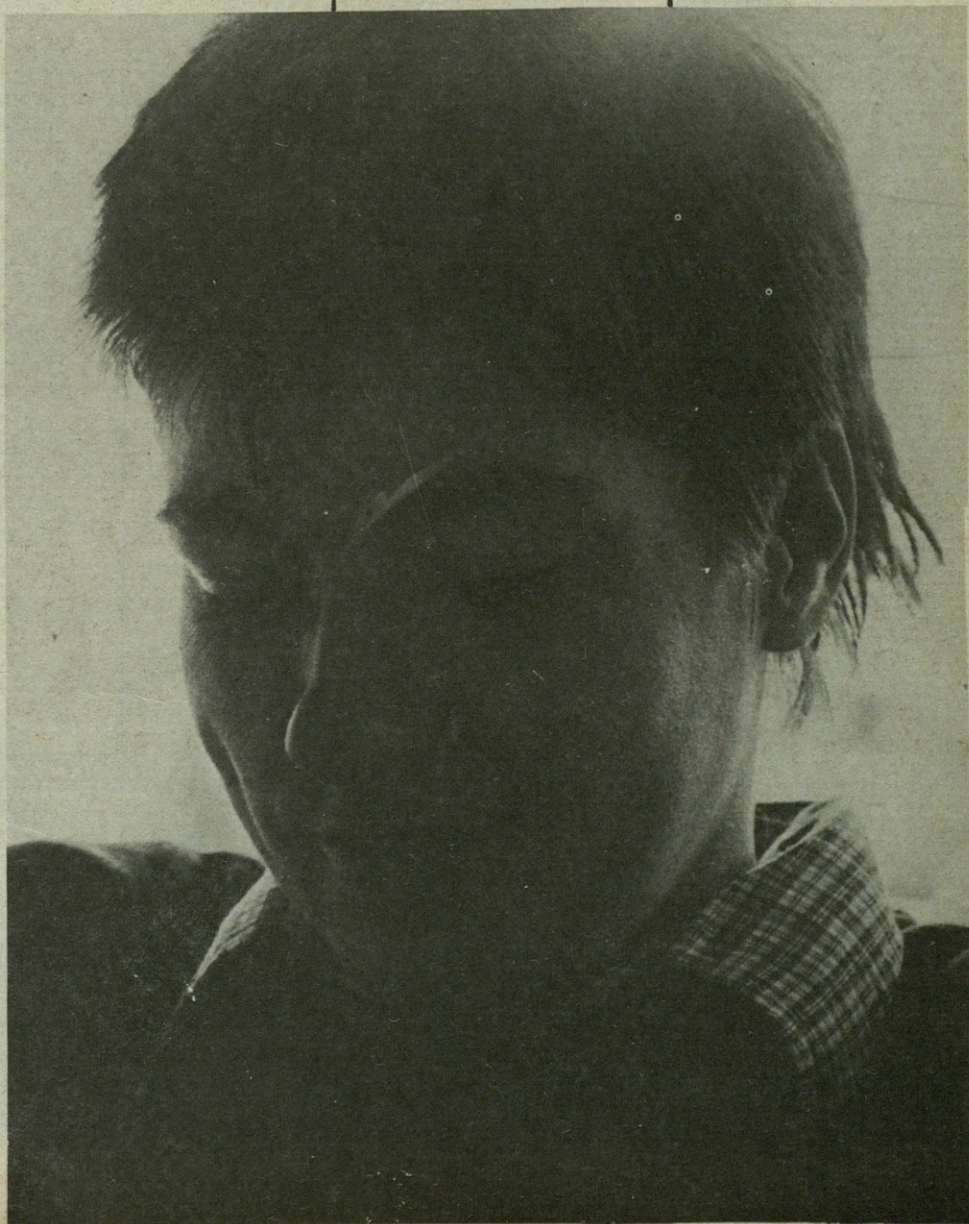
elkarrengana bildu...». Ea zer izan den gauzarik zailena? Nire ustez, tunelean zehar eginiko ihesketa, elkartu eta anaitu behar bait ziren musikak sortarazten dizkizun sentimenduak eta eszenaren akzio eta mogimenduak. Bestalde, «Segoviako ihesa»ren banda sonorarekin diska bat grabatzeko asmoa dugu, daukagun materialea filmean ageri dena baino zabalagoa bait da, bainan oraingoz, ideia besterik ez da. Gero gerokoak».

Y se dice: «Todo está puntualizado y archivado» Se trata de que no se escape nadie, todo es como un sistema carcelario.

León Felipe

Imanol Uribek zuzendutako «Segoviako ihesa» filmearen musikaren egileak eta interpretatzaileak Xabier Lasa eta Amaia Zubiria ditugu. Azken honekin solasalditxo bat izan genuen, filme horretarako egindakoaz gain euskal musikaz orokorki ere mintzatu ginelarik. Ondoren bertan isuritako eritzirik inportanteenak eskainiko ditugu.

«Hasera batetan, proiektua eskaini zidatenean ez nion kasu handirik egin, bainan handik sei hilabetetara errealidade bihurtu zen. Gidoi zinematografikoarekin nolabait lotutako gidoi musikal bat aurkeztu nuen, filmean ageri ziren emozio desberdinak erreflexatzeko asmoz. Filmearen gidoia egin

Amaiaren konpainia atsegina gozatzea eta euskal musikaz ez mintzatzea ergelkeria handi samarra litzateke. Ekin diezaiogun beraz gaiari.

ARGIA.- Nola ikusten duzu Euskadiko panorama musikala?

AMAIA.- Sorkuntz eta irudipen mailan ausardi falta handia nabari da. Honekin zera esan nahi dut, adibidez, aldezturik ezagutzen diren kantak edo kanta tradizionalak berak lehendik interpretatuak izan diren beza-

la interpretatzeak ez duela pena merezi, kreatibitatea eta irudipena ez bait datza soilik konposaketan, baita edozein gauza egiteko era berezian ere.

ARGIA.- Eta kalitatea-ren aldetik, nola ikusten duzu?

AMAIA.- Uste dut kalitate dextente dagoela, egiten den guztiari darion bizitza kalitate bat. Bainan, halere, gauza berriak egiteko beldurra antzematen da (nik egiten ditudan gauzetan ere noski), sendotutako giroaren

barnean katalogaturik ez dauden gaiak ikutzeko beldur bizia.

ARGIA.- Amaia, hitze-
gin ezazu kantarion arteko balizko banaketari buruz, helburu berdinak lortze-
arren batasuna premiazko duzuen mementu honetan. Komunikabideetara igorri-
tako komunikatuaz ari naiz, jakina; batzuek bai eta besteek sinatu ez zuten ko-
munikatu famatu hartaz.

AMAIA.- Niri harrigarri egiten zaidana da zuek detaile ttipi horietan kezkatzea.

Ia ausartuko nintzateke esatera komunikabideei komeni zaiela banaketa hori. Gutxi garelara ez ezik, banaturik baldin bagaude, aitzaki horrek irratiazen edo beste edozein komunikabideren boikota justifikatzeko balio dezake. Zeren eta sakabanaturik baldin bagaude, ezin dugu noski ezertaz kezatu. Eta guzti hori irratirako komenigarri izateaz gain berak bul-tzatutako gauza da. Halere asunto hau askoz serioagoa da, zeren eta hemen gertatzen da geroi lan bat ari garelara egiten, eta jaun batzuek ez dute batere errespetorik agertzen lan horrekiko, eta era berean sortzen duten eta jendea eskaintzen dioten produktoaz bizi nahi dute pertsona batzuen ganako.

ARGIA.- Proiektorik ba al duzu?

AMAIA.- Ez, ez dut proiektorik, ez dut inoiz proiektorik izan, badakit jakin beti kantatuko dudala, eszenatoki batetan nahiz diska batetan nahiz edozein lekutan. Garbi daukat ere ez diodala inori jokua segituko. Eta inolako jokua segitzeko-tan, nirea izango da. Ez badut inoiz neure burua saldu, ez dut orain egingo. Eta niretzat burua saltzeak imajina aldatzea esan nahi du, areago, nortasun agiria aldatzea.

Amaiari agurra emateko ordua iritsi zaigu, eta berak solasaldi eder hau eskaini didanez, neure aldetik, hitz sentikor hauek eskaini nahi dizkiot:

Igarotako urteak, xarma galdu duten mozo-
rroak,
gaur maite ditut hitzik ulertu gabe
kanta bat maite daite-
keen bezalaxe.
Onarpena. Ametsak baino nobleagoa.

Koldo San Julián

ikas euskara korrika

Ikasturte berria hastera doakigu. Euskararentzat ere ikasturte berria. Odol berria nahiz eta askotan pentsatu beste suero botila bat ez izatea. Larria beti geure beti gaixoaren egoera. Gurekin ditugu aste honetan Dionisio Amundarain, Beñi Agirre, Xabier Aizpurua eta Mikel Uzkudun, A.E.K.ren gainean eta beraien asmotaz elkarrizgiteko:

ARGIA.- Korrika kanpaina ezaguna dugu. Zertara dator oraingo A.E.K.ren kanpaina berri hau?

A.E.K.- Korrikan hiru helburu ziren nagusi. Horietako bat jendea euskara ikastera bultzatzea. A.E.K. irakaskuntzara de-

gukoak bakarrik izaten ziren eta 120 ordutakoak. Gaur negu ikastaroak 180 ordu ditu gutxienez. Astean 10-15 ordutakoak, 80 ordutakoak 15 egunetan, bestalde 100 ordutakoak hilabete batetan edo 600takoak 4 hilabetetan. Uda ikastaroak ere E.H. osoan.

Taldeketari garrantzi handia ematen zaio. Horretarako, adibidez, ikasle guztiek azterketa bat pasa behar dute talde homogeneoak egitearren ahal den neurrian.

Hizkuntza ikasteko behar diren 600 ordu horiek mailakatuak ditugu irakaskuntz programa batetan. 100 ordutako 6 mailatan eratu ditugu.

Irakaslegoaren prestakuntzan ere dihardugu. Hor daude Iraileko ikastaroak E.H. osoan, baita urtean zehar egiten diren irakasle batzarrak, e.a.

Gaueko ikastaroetatik aparte bazkalondoak eta goizekoak ditugu. Etxekoandre eta guztientzat.

ARGIA.- Zer dira didaktika ikastaroak?

A.E.K.- Hitzak adierazten duen bezalaxe, ikastorduak nola eman irakatsi gure irakasleei, berriei nahiz zaharrei. Honela antolatuta ditugu: 2 Bizkian, 2 Gipuzkoan, 1 Iruñean. Iruñekoa egun guztiz irakasle izango direnentzat da. Gutxi gora behera hauek izango dira gaiak:

- talde dinamikako ariketa, hau da, klasea nola eraman ondo

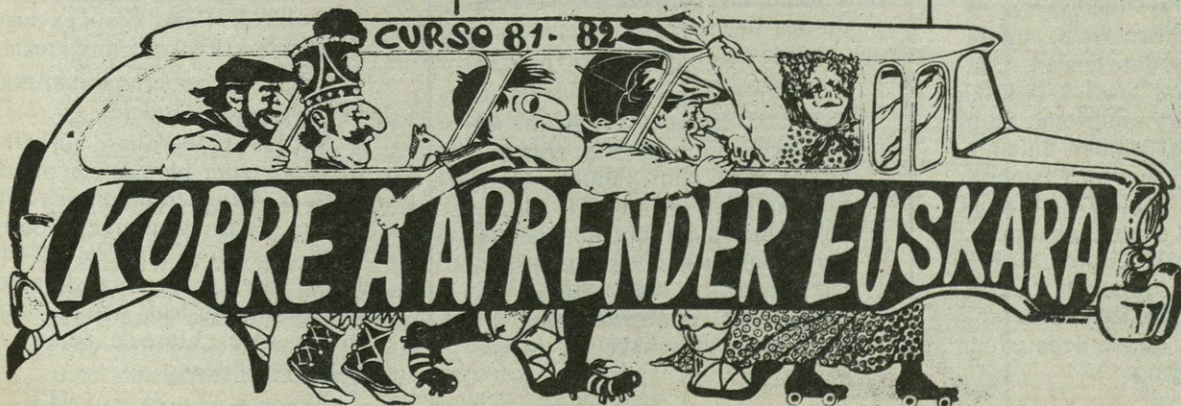
dikatzen da, A.E.K. euskararen irakaskuntzara dedikatzen da. Hortaz E.H.n zehar euskaltegiak eta euskal eskolak antolatzen dira. A.E.K.n koordinaturik daude. Oraintxe da matrikula garaia eta ikastaroan hasiera. Ikastaro hasiera honi indar ematera dator kanpaina hau.

ARGIA.- Zer da Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea? Zer da A.E.K.?

A.E.K.- A.E.K. izena ez da oso ezaguna gure artean, gau-eskola, euskal-eskola izenak daude zabaldurik gure ezpainetan. Gure herrian jende gutxi daki euskaraz, %23k hitzegiten omen dugu eta jakina %23 horietatik askok irakurtzen eta idazten ez dakiena. Gu jende honi euskaraz idaztera eta irakurtzera irakasten saiatzen gara, Alfabetatzen izenean. Bestetik, %77 horiei euskara irakatsi nahi genieke. Beraz, A.E.K.ren egitekoa E.H. guztia, ez elite bat, euskalduntzea da, guztiak alfabetatzea.

ARGIA.- Zein alderdi indartu nahi izan duzue ikastaro berri honetan?

A.E.K.- Hizkuntz irakaskuntzaz ari gara, hain zuzen adinekoen hizkuntz irakaskuntzaz, eta zentzu horretan garrantzi handia ematen diogu azken urteotan ikastorduen ugaltzeari. Astean 6-7 1/2 ordu emango dira minimoki, lehen 3 edo 4 ematen ziren gau-eskoletan. Ikastaro motak ere ugaritu egin ditugu; lehen ne-

- teoria hizkuntz irakaskuntzaren printzipioaz
- programaketa eta orduketa
- eskola eredu praktikoak
- ebaluaketa sistimak
- materialeen aurkezpena
- tresna teknikoaren erabilera (arbela, kaseta, bideoa...)

ARGIA.- Didaktika arloan zer lan egin duzue?

A.E.K.- Badira Bilbo, Goiherri eta Hernani aldean didaktikaz arduratu diren irakasle taldeak. Hauen lana beste irakasleentzat baliagarria izan da eta da. Adibidez hor dugu Bilbokoen «Urraspide» materiale osagarrien 9 zenbakiak toki guztietan banaturik. Bestalde nazio mailan biltzen hasia da talde bat E.H. guztiko irakasle batzuz osaturik, oraindik zeharo gorpuztu gabe bainan lanean arituko dena, eta bere emaitzaren zain gaude.

Irakaslearen profesionalizatzearen atzetik gabiltza. Alde batetatik bizitzeko posibilitatea izango duelako eta bestetik hobeagotuko delako.

Eraketa mailan iaz ihardun ginen sektorekako plangintza bat eratzen. Adibidez Aurrezki Kutxa Probintzial eta Munizipaleko langileei emaniko ikastaro berezietan jasotako esperientziak ditugu. Honela komertziokei, ikasleei, ikastoletako gurasoei eta abarri zabaltzeko asmotan gaude.

ARGIA.- Zein da zuen finantziaketa bidea?

A.E.K.- Ikasleen kuotak nagusiki.

ARGIA.- Subentziorik?

A.E.K.- Subentzioak udalteeetatik datoz datozenean. Udalteeek ez dute guztiek politika berbera euskararen arloan. Badira laguntza bat ematen dutenak, beste batzuk laguntza sinbolikoak... Gipuzkoan Diputazioak milioi erdi bat eman du bainan ez da ezer. Aurrezki Kutxek, zenbait enpresak, e.a., bainan ez da ezer. Azken finean ikasleen kuotetatik eta irakasleak gaizki ordainduaz finantziatzen gara.

Hau zerbitzu publiko bat da. Normalean ente publikoek eraman behar luketena. Ez da horrela gertatzen eta gu ari gara horretan. Ez gara enpresa bat. Ez gara ari diru irabazte negozioerik egiten.

ARGIA.- Zeintzuk dira zuen oztopo nagusiak?

A.E.K.- Diruarena garbi gelditu dela uste dugu. Materialeak, etxeak, ikastaroa eta egin behar diren inbertsio guztietarako dirua. Gero bestea ente publikoek, udaletxeek eta askotan jendeak ez duela alfabetatze euskalduntzean sinisten edo eta bizkarra ematen diotela litzateke.

ARGIA.- Zergatik bizkar emate hori?

A.E.K.- Beraiek erantzun behar lukete. Guk nolabait ente publikoa izan nahi genuke. Gure planteamenduak hortik doaz. Noski ezin dugu funtzionamendu berezi bat duen ente bat beste baten pean ezarri. Hori nolabait harremanetan eztabaidatzekoa litzateke. Gu elkarrizketara irekiak gaude.

ARGIA.- Euskaltzaindiarekin harremanak hautsi egin dira, ezta?

A.E.K.- 1968an Rikardo Arregiren eraginaz proposatu zitzaion Euskaltzaindiari Euskalduntze kanpaina babes zezan. Euskaltzaindik onartu zuen eta A.E.K. bere babesean egon da duela hilabete batzurate. Egoera berria zela eta, Euskaltzaindiak ikusirik A.E.K. erakunde indartsu bat zela eta ez zuela bere zereginetan sartzen euskalduntzea eta alfabetatzea, lan hauen ardura eskatu zion euskara erakuts zezan bere aldetik. Beraz orain ez dugu harremanik Euskaltzaindiarekin.

ARGIA.- Gobernuarekin zein harremanetan zaudete?

A.E.K.- Gobernuari aurkeztu dizkiogu gure planak eta presuposituak. Beren erantzunaren zain gaude. Esan genezake Gobernuak Angosto-n ikastaro bat antolatu duela bere irakasleentzat eta gure irakasleak deituak izan direla haiei klaseak emateko, haiek prestatzeko.

I.U.

alex azkueren liburu- esperantza

ALEX AZKUEREN LIBURU-ESPERANTZA

Maiatza aldean, bai. Orduan kaleratu zen hiltzorian dagone Ustela sailaren barnean Alex Azkueren Poemak liburua, eta egileak berak aitortu zigunez oso oihartzun txikia —batez ere aldeko— jaso du kritikaren aldetik. Gaurko geurea, berando iritsi arren, iritsi egin da, eta horra hor bederen.

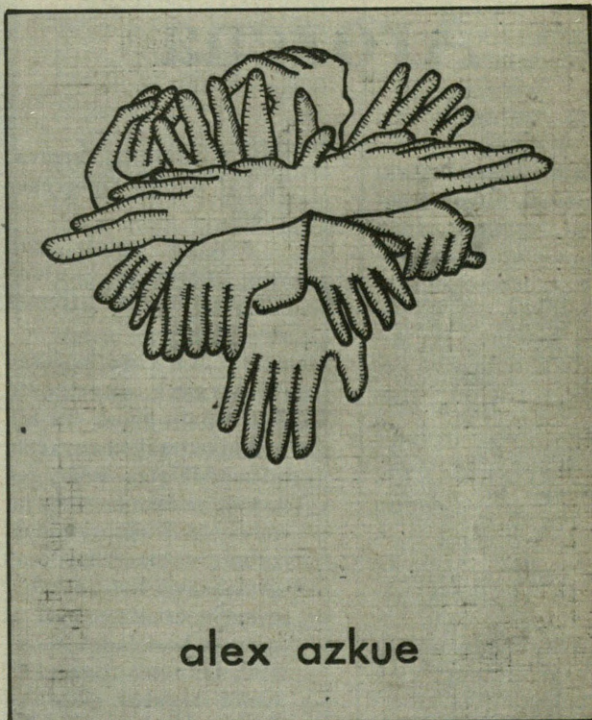
Ez da izenburutik dedukzio zuhurregirik egin behar poema liburua dela jakiteko, eta poema liburuek kritikarako duten zailtasunak oztupo handiak jartzen baditu, orrialdetxo hau betetzen behartu dugu gure burua azkenean, liburuak orain arte jaso duena baino askoz gehiago merezi bait du. Horren ustean idatziko dugu ondokoa.

Ustela sailaren pontifize supremo eta langile bakarra den Koldo Izagirrrek egin dio liburuari sarrrerakoa —eta ez erdipurdikoa helas—, eta bertatik jasoko ditugu hitz interesgarri hauek: «Euskal literaturaren mando hilari labanazok ari den multzo gazte horretan Alex Azkue, urte terdiko itxoinaldia egin duen liburu-esperantza honekin» da, hori gure ustez aski aproposa bait da liburuaren garrantzia adierazteko. Ez da bertan inolako marabila-

rik arkituko —eta esango dugu geroago zergatik— bainan esperantza handi izan daitekeenaren esperantza.

Eta nonbaitetik haste-kotan, akatsetatik (baimena eskatuz noski). Badu liburuak akats nagusi bat: heterogeneitatea, egile baten lehen liburuan hain maiz ageri den heterogeneitatea. Liburuaren 74 orrialdeotan, gauza ugari ageri dira —trinkoa gertatzen da liburu—, bainan estilo erabat desberdinak erabiltzen dira nahaste berraste dexentea sortuz. Bainan, jakina, estiloak nahastearena norbaiti akatsa iruditzen ez bazaio ere, nik pentsatzen dut gaur egun poema liburu bat interesgarri bilaka dezaketen faktoreetako inportante bat homogeneitatea dela. Egilea estilo pertsonal eta berezi bat iristeko gauza izatea. Liburu inkoerentea airean geratzen da, eta askotan inkoerentzia hori homogeneitate falta horretatik etortzen da.

Gaien aldetik bada denen artean nabarmentzen den gat: Gotzon Alemanen heriotzea. Berari dedikatzen dio lau zatitan banatutako poema luze bat, eta beste poema txiki asko. Gainerantzekoan, amodiozkoak ere nanahi ageri zaizkigu, eta azkenik hortik barreiatutak gizakia eta bizitzaren ingu-

rukoak, giza esanahi bat izan nahi dutenak. Azken hauek dira guri gutxien gustatu zaizkigunak, airean edo gelditzen dira, borobildu gabe.

Baiin baiditu alde onak ere liburuak, txarrak baino ugariago eta nagusiagoak. Nik destakutako nuke zenbait estilo hermetikoegi bihurtu gabe bainan sinplekerietan eori gabe irakurlearekin lortzen duen komunikazioa. Hau da, poemaren mamia erraz uler daiteke, formaren aldetik sinbologia ausart bat erabiltiaz. Honen adierazgarri, Goizoin dedikatutako zazpi

estrofa txikiz osatutako poema aipatuko nuke, benetan zoragarria. Behintzat, bide berri bat eskaintzen du gure artean hermetismorako dagoen arriskuaren aurrean.

Beno, liburu-esperantza bat beraz. Benetako esperantza gainera. Nahiz eta gure literaturan esperientziak demostratu ez dagoela esperantzarako toki handirik.

BENANTZIO ALVAREZ

Iparragirre, Amazorroren aita: Eugenio Arozena

Irailaren 11ean, ostiralez, Victoria Eugenia antzokira hurbildu ginen Iparragirrearen irudia antzestua ikustekotan Intxixu taldeak prestaturiko lan batetan. Ikuskitzen hura pasa ta gero polemikak sortu dira zenbait girotan. Miloi ta erdi gastatu du EUGENIO AROZENAREN taldeak eta askori iruditu zaio diru asko ikusiak ikusi ta gero. Guk ez dugu oraingoz polemikotasunean sartu nahi, kaleetan eta tabernetan entzundako iritzien estu nahi, kaleetan eta tabernetan entzundako iritzien esku eta telefono bihurtu gara, eta Eugeniorekin hitzegin genuen «IPARRAGIRRE, AMAZORRO» gaitzat hartuz.

ARGIA.- Zenbat denbora eman du Intxixu taldeak lan hau prestatzen?

EUGENIO AROZEN.- Gutxi gora behera hiru hilabete terditik lau hilabetetara, rekord bat. Antzerki afizionatuentzat eta lana ondo egiteko denbora gutxiarekin.

ARGIA.- Hainbeste-ko presa zegoen, lana kaleratzeko?

E.A.- Bai, bai, kontratu bat zegoen Gobernuarekin.

ARGIA.- Nola izan zen Intxixu ta Jaurlaritzaren harteko harremana?

E.A.- Urte hasieran Gobernuak presupostu bat eskatu zigun eta nik milloi batetako aurkeztu nien. Maiatza heldu zen eta ez genuen berririk jasan, eta irailerako nahi zuten osatua izan, esan genien aste betean behar genuela erantzun bat, ez genuela bestela prestatzerik izango. Baiezkoa eman ziguten. Badakit beste talde batzuekin harremanetan egon zirela baina norekin ez.

ARGIA.- Esan da testoa ez zela oso teatrala historikoa baizik eta bestalde ez zegoela gaurkotua, egokitua.

E.A.- Guk enkargu bat jasan genian eta lana dokumental gisa planteatu eta Ip. euskal egoeraren barnean finkatu diagu. Hor zaila duk dramarik ematea, gehien bat datuak dituk. Ametitzen diat testua idazle on batetik hartuta gauzak aldatuko hituela, baina kontutan hartu behar diagu denbora, laguntza eskatuz neronek egin diadala, ez

duk osatua irten.

ARGIA.- Ip.ren irudiak egokitze berezia dik. Giroa bere funtzioan doa eta ez alde-rantziz, ez XIX.mende-ko abenturero bat.

E.A.- Gaur egun esatea Ip. nolakoa zen zaila egiten zaidak. Bai, andreekin ez zela moldatzen, Ameriketara joan zela Politikarengatik, hor estudio soziologiko akojante bat behar duk. Guk Ip. psikologikoa ikusi diagu, bere sentipenak, eta konparaketa bat egin diagu; mutiko koskor batek arazo bat duenean ematutura bihurtzen duk seguridade bila, Ip. bere ama sinbolikoki hartzen dik, nonbait bere haragizko ama ere, eta bere kantuak hartuz Europara eta Ameriketara joaten duk beti Euskalherrira itzultzeko.

ARGIA.- Ez al da Ip. zatitu bat gelditzen?

E.A.- Ip. neretzako ez duk gizon teatrala, bizitza xepela zeramana baizik, eta bide horretatik jarraitu izan bagenian Ip. motel batetara iritsiko ginatela ikusi genian, orduan, kontestutik atera eta ingrediente batzuk sartu genizkian eta aldaketak hor ematen dituk.

ARGIA.- Eta Ip. parragarri bat azaldu?

E.A.- Momentu batetan gure asmoa hori izan duk, bestela jokatzu mitifikatu egingo geniake. Antzerki dokumentalak daraman prozesorekin ordu terdi ezin du iraun, jendea aspertuko litzateke, eta hori ez emateko relax batzuk sartu dizkiagu.

ARGIA.- Eta hori egin nahiean ez da antzerki mota nahasketa bat ematen; zenbait une ez dira merkeak gelditzen?

E.A.- Segun antzerkiaren konzeptoa nola erabiltzen den. Era batetako lanek atsedena izaten ditek, guk hasi eta buka egin diagu eta nekagarria ez gertatze arren relax batzuk sartu, tartean eszenatxo bat, Ip. arlottekin, egitura hautsiz. Bestalde aurkezpene egiteko era, hasieran Otxagiko kaikua zena arlekina bihurtu diagu baina ez honek ematen dizkian jira ta saltoekin, eta pertsonaia bikoiztu egin dugu.

ARGIA.- Badira naturalak ikusten ez diren amodiozko eszenak...

E.A.- Hori da errealaismo praktikoa batetatik atera eta sinbologi bate-

tan sartu. Azierto gehiagorekin ala gutxiagorekin ez dakit. Ip. sinbolikoki bere indar guztiz emakumea altxa egiten du.

ARGIA.- Bada emakume sektore bat ados ez dagoena haietaz ematen den ikuspegiarekin, Ip. ere abortoaren aurka jar-tzeaz.

E.A.- Hori joko bat duk, emakumeentzat gauza batzuk mingarri gertatuko dituk, gizoni emakumeen beste batzuk bezala, Ip.rentzat beste gizon askorentzat nahiz sinbolikoki emakumeak azukre koskorra dituk, neretzat bizitzan ere hala duk, egokia ez izatea kon-forme. Bestalde, gaur egun, ez diat Ip. abortoaren alde ikusten, historian kokatu diat bere pentsa-kera aldetik.

ARGIA.- Erritmoa begiratzen badiagu hutsune handiak nabarmentzen dira bai doinuaren aldetik bai zenbait eszenaren mogimenduan.

E.A.- Bai, egia duk,

Euskalherriko antzerkian textodun lanekin ohituak gaude, guk ez diagu hortik jokatzeko, uste dut gorde dugula textoaren eta mimoaren arteko erlazioa, textoa ikusleentzat nekagarria bada euskara ondo ulertzen ez duelako da. Egin dugun antzerki dokumentalean textoa sartu behar izan diagu nahiko.

ARGIA.- Goazen aktoreengana jotzea, inkomodo zeudela zirudien.

E.A.- Antzeslari batek era guztietara jokatzeko ikasi behar dik, bestetik profesionaltasun eza duk. Egunean hiru eta sei ordu sartu dizkiagu eta hala ere eskas gelditzen gara, teknika eza. Euskalherrian ez zegok talde dexente bat, ematen dik Karraka eta Maskarada ari dituala.

ARGIA.- Antzeslariaren aldetik ez da desberdintasun handirik ikusten; nortasun aldetik esaten diagu.

E.A.- Uste diat hori teoria dela, antzeslari ba-

tek egin behar dik bizi baina hori bere gorabeherekin lotuta doa. Hori duk sinbolikoki jokatzeko denean errerealismoa eskatzea, kontraesana duk, European ibilitako antzerki errealista burgesaren mentalidadea. Antzeslariaren ahotsetan ez bada sendimendurik ematen ere, ezberdintasunak badaude.

ARGIA.- Itxurazko eszenografia, estruktura-ri ez zitzaien gero joku handirik ematen, hori zergatik?

E.A.- Bai horretan arrazoi duk, eta esperientzi eza duk. Guk estruktura hori Udaletxeak utzitako lokal batetan egin genian, eta antzeslari-ek goiko partean ezin ziaten zutik ibili, gero seguridade eza ikusten duk, gure errua duk eta mediorik ez genuelako. Bestetik estruktura espazio eta denbora desberdinak adierazteko erabili diagu bakarrik. Antzerkiari lotuta bizi den batek gauzak etorkizunari begira egin behar dizkik, eta estruktura hori pentsatu genianean beste montaia batetan aprobetxatzeko asmoz prestatu genian. Montaia gerora begira.

Bestetik uste diak galdarak hasieratik gaizki joan zaizkit. Kontutan hartu beharra zegok ze publikoari zuzendua doan. Ip.ren irudia ulertuko dik aurretik bere kantutak ezagutzen dizkian batek, ikusi behar duk, bereiztu, urbanotasuna eta baserri giroa (rural konzeptoan) ez dituk gauza bera, euskararen erraztasunagatik, orain bezala Gobernuak Gazteiza eraman nahi dik obra eta gu beldurrez gaudetik, gauza batzuk badutelako bere mundua. Ezin diagu denekin berdin komunikatu. Inexa izan zi-

tekeen herrietan polemikoa, abortoaren alde etab, Ip. hemen berriz ez, planteamendu desberdina delako, beste mundu batzuk, ikuspegi batzuk.

ARGIA.- Bukaeraz zer diozu?

E.A.- Baliteke audio-bisuala ez izatea oso egokia, baina diapositibetan enborren bidez, txikitik lodira, Ip.ren joan eta etorriak adierazi nahi genian, euskalherriko zenbait jakintsuen hitzetan. Bukaerako G.A.rekin ez genekien zer gertatuko zen. Enkarguko lan bat zenez gero sartu behar genian.

ARGIA.- Lortu nahi zenutena lortu duzue?

E.A.- Ez, ez, alde batetik denbora gutxi, bestetik hasierako milioia montaian bat eta erdi bihurtu zen. Agian Polakoa hamar egunetan izan beharrean, hilabetea izan balitz eta hamar orduz beste gauza bat aterako litzateke, eta profesional bidera jo, baina afizionatuak gaituk.

ARGIA.- Bukatzeko, gerora begira Intxisuk zer proiektu ditu?

E.A.- Bueno, Aristofanesen «La Asamblea de las mujeres» euskaratu eta montatu eta gero euskal eskolekin sikodramak.

Mikel Antza
Eneko Olasagasti

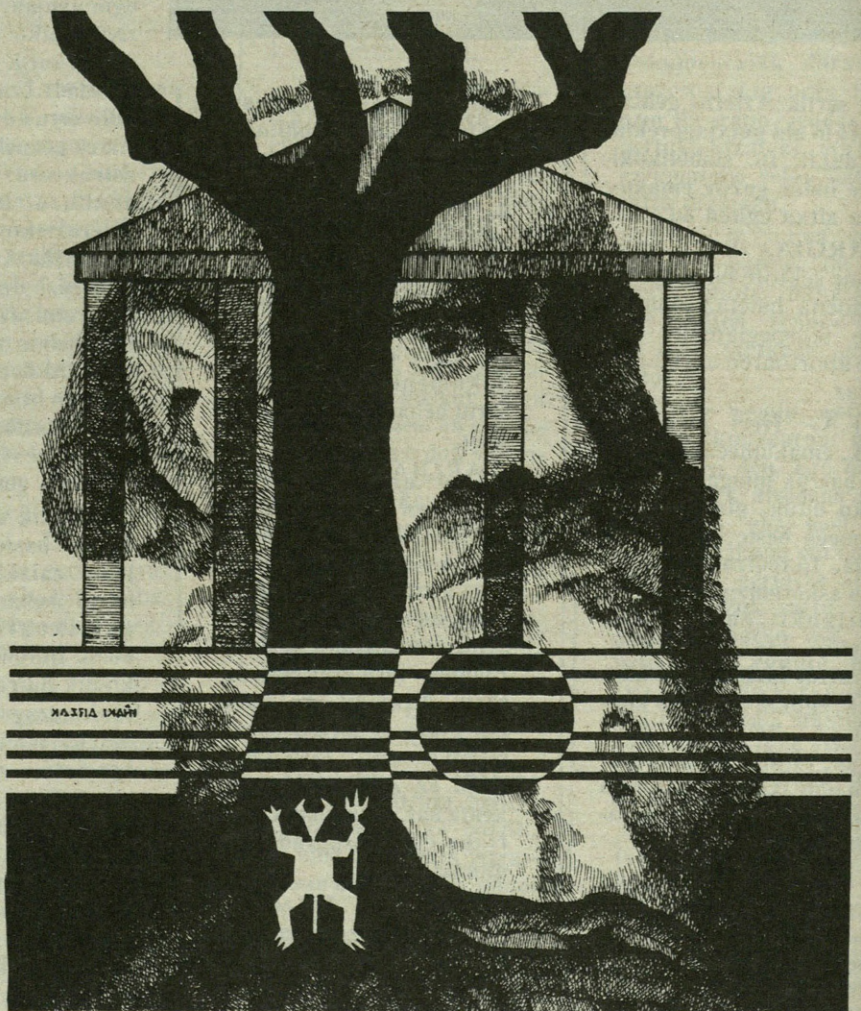
Iparragirre amaren zulotik ezin atera

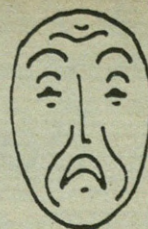
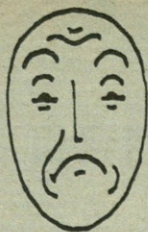
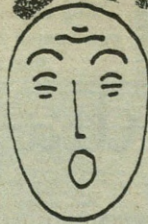
IPARRAGIRRE AMA- REN ZULOTIK EZIN ATERA

Victoria Eugenia antzoki magnifikoan Iparragirreraren heriotzaren mendeurrena (g.b.) kumplitzen dela eta, Oiarzongo «Intxixu antzerki taldeak» «Iparragirre Ama Zorro» montaiaren aurkeztu zuen bardo bizarzuria irudi zentral zuelarik; honekin Iparragirre euskal hit-paradean lehen puntan mantentzen da.

«Intxixu» taldeak egin duen obra polemikoa aztertzeko, ikusleoi lehen eskeini zitzaiguna hartzen dugu abiapuntutzat: Posibilitadeak ematen zituen, baina emanaldi osoan zehar bere horretan jarraitu zuen aldazio eta pasarela osatutako estruktura hotz bat, ohial batetan agertzen zen ematutu arroxurdi bat atzeko apaingarri eta obra osoko sinbolotzat zuelarik. Eszenatoki zabalerako txikia zen estruktura eta erabiltzen ziren argi zuriek ez zioten berotasunik ematen.

Bi arlekino agertzen dira eszenan obraren

aurkezpena egitera. Bi irudi hauek izango dira beraien esplikazioen bidez obraren haria eramango dutenak. Arleki-noa den bezalako irudi jolastia ez dago ondo profitatua, makil jokoa eznaturala gertatzen da, baldarra zenbaitetan eta bien agerpenak errepikagarriak; azkenerako une erlajatu eta dibertitua izan zitekeena bota behar dituzten hitzaldi luzeak direla medio nekarri bihurtzen da.

Arlekinoenak beste zenbait unekin dauka antza. Zuzendaritza ez da oso argi ibili, obran agertzen diran trajeak jostun onak josiko zituen baina obra osoa den trajeari hariak bistan geratu zaizkio. Eszena estatikoek eta askotan musika sartzerakoan koordinaketa txarrak erritmo geldoa sortzen dute. Obra lau zatitan banatzen da, bakoitza Iparragirreraren bizitzan zati bat da, baina obran zati asko airean geratzen dira, zenbait teknika eta antzerki moeta ikuitzen dira, mimoa, pastoralak, une dramatikoak, une komikoak... eta arloteen eszena bakarrik lortzen da teknika horiek eskatzen duten maila; bestela parragarri ere gertatzen dira testoz dramatikoak diren eszenak.

Aktoreak deseroso zebiltzan estruktura gainetik, testoa esanaz eta buroa oinak non jartzen zituzten adi. Deserosota-

suna kutsatzen zuten, testoak eta testo horiek esateko erak biziki laguntzen zutelarik horretan, hain zuzen ikuslearen sufrimendura (anfi-teatrokoek pasabideak aktoreen oin azpian doblatzen ikusten zituzten).

Testo astunak batzutan eskatzen zuten sentimendua ez ziztaigun «plateara» iristen eta gu girotze historikoa lortzeko erabiltzen diren testoak gehiegi diren inpresioarekin geratu ginen.

Behintzat, Iparragirreraren kanta famatuak «playback»-ik gabe entzun ahal izan genituen Julian Lekuonaren ahots ederrari esker. Kanteak antzerki obraren erdian txalo eztabaidagarri batzu sortarazi bazituzten ere, Lekuona izan zen Joxe Mari Iparragirre zahararen papera antzestu zuena eta lorpen haundi bat izan zen. Belaunikiaturik «Ara nun diran...» abestu zuenean garra jarri zuen Lekuonak, Iparragirre bertsolari eta kantariaren karakterizazio onenean, ziuraski errezenen, jendeak Iparragirre bizartzuriaren imajina eginga bait du nahiz eta Euskal Herriko aurrezki kutxa batek kalendario batetan beste bizarbeltz bat promozionatu nahi izan.

Iparragirreraren bizitzaz ematen zaigun imajina ere ez da XIX. mendeko gizon abenturero batena, ez dira bere ikuspegi guztiak azaltzen, Euskal amari dagozkionak ba-

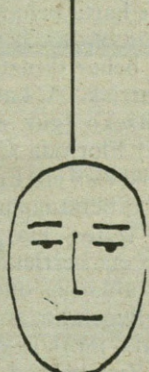
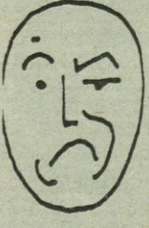
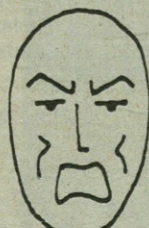
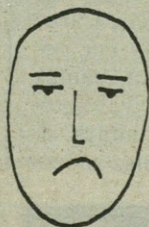
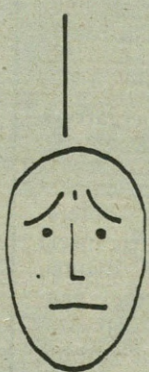
karrik, gatzik gabeko Iparragirre bat azken finen, gainetik antzeslari ezberdinetan lana sakanaturik uzten dute bere nortasuna.

Eta obra bukatzeko «nodoa»; Susperregik argazkiekin egiten duen montaiak partikularra polita da, baina bi elementuk eragozten dute ongi disfrutatu ahal izatea; alde batetik, geure kultur arbasoen ahots kraxkatuak eta bestalde aurretik eskeini den obra.

Publikoa hala ere, «Gernikako arbolarena» katatu ondoren txalotuz, pozik itxuraz. Zerbait txalotu zen 1981eko irailaren 11ean Victoria Eugenia antzokian. Azkenean eszenatokira Eugenio Arozena erten zen, bera bait da hein haundi batetan obraren ardura-dun.

Bainan obra honen inguruan eta lehen interesatu Euskal Jaurlaritza. Kulturaren Kapitalean Egin Den Estreno Mundialean Presente; Nola Ez... Gobernuaren joera kulturala ilezuri batzuren lilurak bideratu edo desbideratu du urte oso batez. Miloieko presuestoa zeukan eta azkenerako miloi t'erdiko kostoaren erantzule eta finantzari.

M.A.
E.O.

beraien zinemaldia

Aurtengo Zinemaldia-
ren kalitateari buruz
ikuspegi orokor bat ema-
teko azkarregi bada ere
(oraindik ez da bukatu
hau idaztean), Gasca,
Alkain eta ondokoen us-
tez zinemaldia inguratu
behar duen festa kontze-
puari buruz badugu zer
esanik. Kaleaz ahaztu-
rik, oso leku txikietan
egindako jai programatu
eta artifizialak. Zinema-
ren enpresa —nahi eta
ez— igo arazten dutenen
eritzia (hau da, espekta-
doreena) baztertuz. Zine-
ma jai bat dela pentsa-
tzen dugunok ez dugu
uniformerik nahi, ezta
hain jaien kopuru txikia
ere, politikoei eskatzen
diegu zinemaren jaia ja-
rri dadin kondizio mini-

moak ipin ditzaten. Zine-
maldia herrikoia izan da-
din, herriak zuzenean
parte hartu behar du, eta
mogimendu hiritarrek
jaso behar dituzte haren
ongarriak. A kategorira
itzultzeko (guk ez dugu
nahi) Florinda Chicoren
ergelkeriak eta Luis Can-
tero «liberatua» jasan be-
har izatea eta, berriz,
auzo eta herrietako izpi-
ruta aldatzea onartezina
da. Benetako zinemaza-
leetako inork ez du sinis-
ten Zinemaldiak kalita-
tea har dezan jende ho-
rren presentzia edo jai
horien programatzea be-
harrezkoa denik. Orain
arte ikusi ditugunei bu-
ruz hasi baino lehen
(idazten ari naizen eguna
Irailak 21 da), esan behar

dugu ez ditugula bizitza-
ren alderdi tragikoak
maite, baina gezurrezko
mozorroak eraiki nahi
dituzten jai alaiak gorro-
tzen ditugula.

Errepikatze aspergarriak eta sorpresa bat

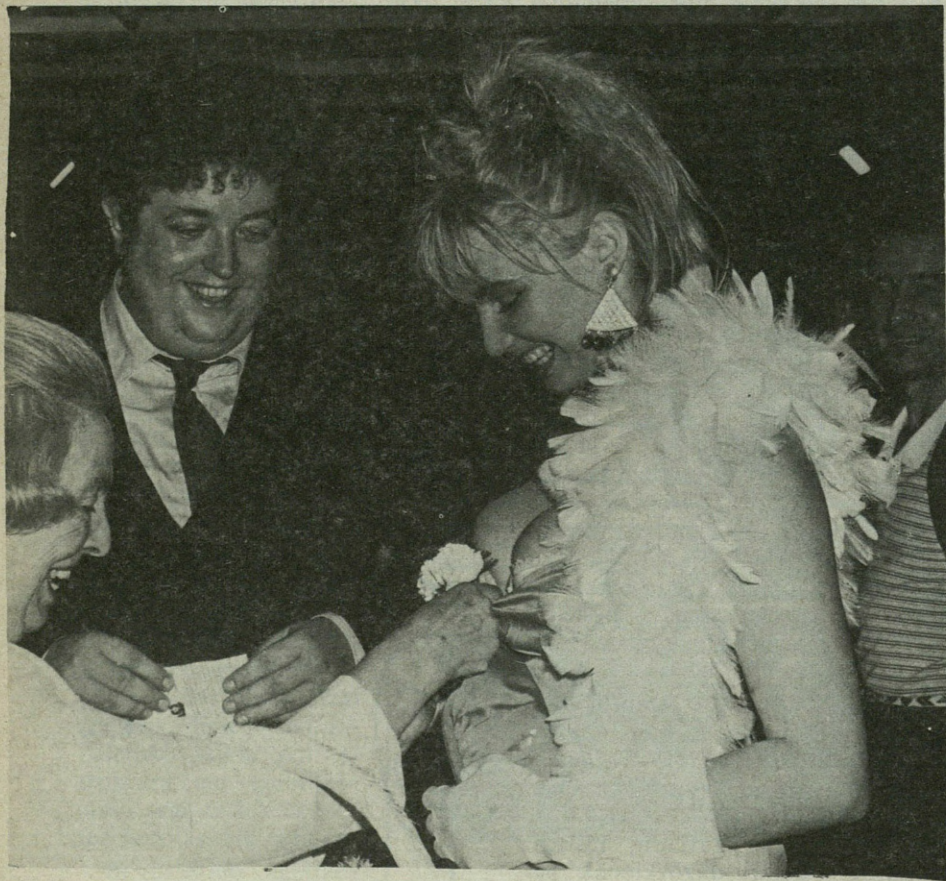
Izan ere, gizartea ma-
neiatzen duten botere-
tsuen bidez gizarte ustela
bera erakusten diguten
filmeetaz aspertuak gau-
de dagoeneko. Beti giza-
ki ondratu eta on bat
ageri da esanaz zapal-
kuntza eta putadak be-
harrezkoak direla. «Ni ez
nago konforme eta bo-
rroka egiten dut, baina
inposibleari irabazte-
ko...» Zinema honek, li-
beralismo ustelaz mozo-

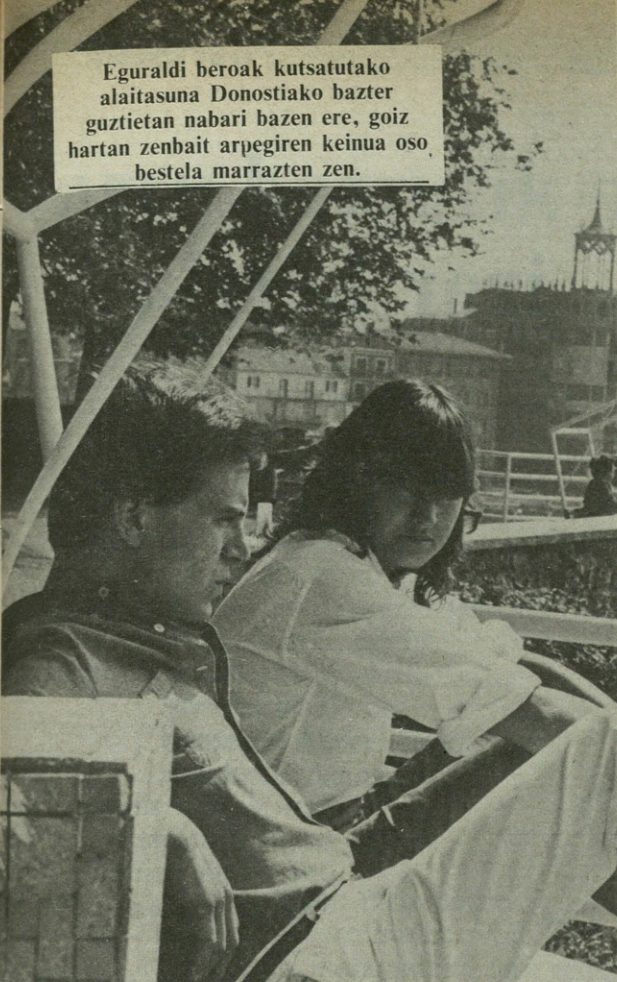
rraturiko engainua eta
konformismoa bilatzen
ditu. Honetaz eman di-
ren bi errepikapen asper-
garri hauek dira: «Verda-
deras confusiones» Ulu
Grosbard-ena, eta «Den
Tuchtigen Gehort Die
Welt» Peter Patzak-ena.

Sorpresaren izena hau
da: «Posesion». «La ter-
cera parte de la noche»
edo «Lo importante es
amar» ikusi dutenek ika-
sia dute beren aldetik
Andrzej Zulawski ohitu-
raz kanpoko zinemagilea
dela, bere fantasmak zu-
zentzeko gogor jokatzin
duen zinemagilea: des-
neurria da bere neurria
eta bere filmeen artean
«posesion»ek baieztatu
besterik ez du egingo.
Zulawskik egiten duen
zinema fisikoa da, bisze-
rara, espektadorearen
erresistentziaren kontra-
ko agresio konstantea.
Aldi berean, gustatzeko
egina ez dagoen zinema
duzue: prezioa ordaindu
gabe ezina da «perturba-
tzea». Eta Zulawskik
ongi daki hori eta ondo-
rioz, bere fantasmak eta
larrialdizko gerrazko txi-
mistak askatzen ditu, au-
rreko filmeetan baino
inartsuago. «Posesion»
garrasi bat da, arimaren
zokorik hondoanetik ate-
ratakoi oihu luzeak isilta-
suna, lasaitasuna eta gar-
bitasuna direla eta, gu-
txien susmatzen denean
ematen den oihua.

John Huston-en «Vic-
tory», on eta txarrek osa-
tutako filme infantila da,
bainan oso ongi konta-
tua eta modu zoragarri
batez errealizatua.

KOLDO SAN JULIAN

Eguraldi beroak kutsatutako alaitasuna Donostiako bazter guztietan nabari bazen ere, goiz hartan zenbait arpegiren keinua oso bestela marrazten zen.

Isiltasuna zen nagusi bion artean eta bazirudien inork ez zuela hitzegiten hasi nahi.

Kezkatua ikusten haut egun hauetan, Xabier... zer daukak?

Bah, ezer ez... beno, bai... azken egunotan gure arteko erlazioetatik pentsatzen ihardun naun, eta...

Honek ezin din horrela jarraitu, Lourdes, ez zekinat konturatzen haizena; irtenbiderik gabeko kale batetan gatxeuden.

Eta?

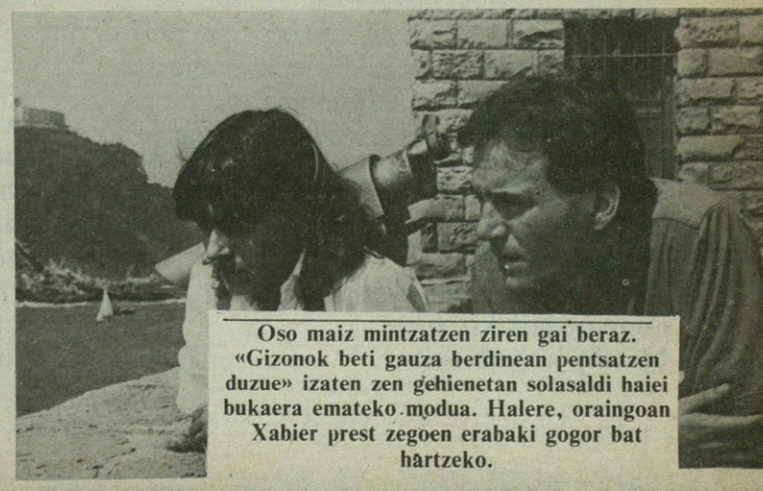
Egia esan, ez haut konprenitzen, ez zekiat zer nahi duan...

Askotan hitzegin dinagu gauza berdinez, eta ez dinat uste errepikatzeak pena merezi duenik.

Xabier!
Mesedez!

Bai, bazekinat obseso bat naizela esango dunela, baina uste dinat ezingo dugula inoiz elkar osatu, erabat kontrakoak gaitun.

Oso maiz mintzatzen ziren gai beraz. «Gizonok beti gauza berdinean pentsatzen dutuzue» izaten zen gehienetan solasaldi haiei bukaera emateko modua. Halere, orain Xabier prest zegoen erabaki gogor bat hartzeko.

mattin, izar berria

(edo «Inoiz itzaliko ez den irria»)

Doinua: Galerianoaren kantarena

1. Hura berri samina,
latz eta isili
etorri zitzaiguna
ezkilaz ezkila:
Mattin Ahetzekoa
genuela hila
edo agian joana
Xalbadorren bila.
2. Geratu ginenean,
Mattin, zure gabe,
gaua egin zitzaidan
bihotzaren jabe.
Kezkati hasi nintzen
galde eta galde
irriak betiko egin
ote zigun alde.
3. Itsasoari joan
nintzaion galdezka.
Hitz gogoz kendu zidan
bihotzeko kezka:
«Humorea estaliko
duen lurrik ez da,
nonbait jarriko zuen
Mattin horrek festa».
4. Pozez galde egin nion
mendiari orduan:
«Ikusi al duzu Mattin
zure inguruan?»?
Honela esan zidan
erantzun moduan:
«Festa-hotsa somatu
nuen bart zeruan».
5. Zeru aldera begira
nintzen gauez jarri
eta ilargia nuen
keinuka igarri.
«Hemen denok dakigu
Mattin horren berri:
izar artean dabil
bertso eta irri».
6. Pozgarri izan zitzaidan
hura jakitea
eta bilatzeari
gogoz ekitea.
Zeru erdian zaude
zu, Mattin maitea,
izar txikia baina
dirdiraz betea.
7. Geroztik egunero
iluna heltzean,
zure bila jartzen naiz
gauaren beltzean.
Zerura begiratzen
dudan bakoitzean,
taupaka hasten da irria
nire bihotzean.
8. Ezin gaitezke, beraz,
heriotzez mintza:
bizirik dugu Mattin,
irriaren giltza,
izarrak berarekin
algaraz dabilta.
Hara gora begira
triste bazabilta.

Pello Esnal

barru barrutik sei bertso berri

Sentimenduen zaldi gainean
noa izarretan gora
abiadāren abiaduran
poza nahi nuke gogora.
Malko zuritan urtu beharra
da gizonaren ganora
noalakoan geldirik nago
ezin mugitu inora
deuseztu zaizkit dimentzioak:
espazioaz denbora.

Lehorgunea ez dadin busti
egin bedi azkar nasa
itsasoaren indar bortitzak
estal dezake lur masa.
Ez jakinaren oihan hertsiko
hesparruan zihur natza
libertateaz mozkortu nadin
egin dezagun ur mahatsa
haitzen kontrara zipriztin bihur
buelta dezadan arnasa.

Piztietan den piztienorrek
maite du bere larrua
ez al duk inoiz entzun gau erdiz
lukiaren sokorrua?
Pizti modura baino ez dut nahi
agertu neure barrua
maitasun eza nabaria da
sobra daukat amorrua
nori deabru jaurtiko diot
jaiotzearen errua?

Ametsen mundu zoragarrian
sortuak izan bagina
sentitu ere ezin zitekeen
zorionaren premina.
Jaio ginenok bestela gara
geugan daukagu samina
gaur zizpuruka, bihar zotinka
aldatzeko ahalegina
baina mendiak gainetik dauka
zeru beltzaren urdina.

Izar zuriak neguke gauez
laino bitarte estuak
ezpata gisa xurgatzaileak
gainean gizon prestuak.
Gehienok gara ekinda ere
gizartean saihestuak
etxe haunditan dauden kuadroen
irudi ezereztuak
miseriaren putzuan daude
lan egin duten eskuak.

Lur lehorrera freskura dakar
haltzaren hosto berdeak
urregorriak egiten ditu
gizonaren ohoreak.
Arrain gabeko uretarako
ez ziren egin sareak
indarrak ere berdintsu dira
zaindu bakoitzak bereak
usain ditzagun diren bezala
bide ertzeko loreak.

Jon Aurrek
Bilbon, 81 - IX - 2

politikoen gaitasun ezaren ondorioak

Demokrazian geunden. Gaztea, baina demokrazia genuen. Asko kostatuta, baina instituzio demokratiko eta autonomikoak lortu genituen.

Instituzio autonomikoak eta Demokrazia bera ere arriskuan zeuden oraindino askoren ustez; Politiko jakintsuek, analisis sakon eta zientifikoak egin ondoren, atera zuten ezker iraultzaileak desestabilizatzen zuela demokrazia; eta, beraz, Demokrazia arriskuan jartzen zuena ezker iraultzailea zela. Eta inola ere ez Ejerzitoa.

Baina, itxura batetan, Seguritateko indarrak ez ziren eritzi berdinekoak. Nola admetu ETA-k holako kategoria zuela? Eta argi uzteko, demokrazia arriskuan jartzen zuena ez zela ETA, politiko ahul eta inkompetenteak baino, kolpe militarra ematea erabaki zuten. Eta otsaileko 23-ko arratsalde baketsu hartan mundu guztiaren aurrean eman zuten kolpea. Ekintzekin demostratu nahi zuten Demokrazia ez zegoela arriskuan. Atzean Ejerzitoa dago eta ez dago arrisku tiki-enik ere. Hori bai; politikoak inutilak dira.

Seguritateko indarrek kolpe militarra eman zuten arren, politiko jakintsuek ez dute sinetsi nahi. Beno, hori jakin, badakite. Baina... Eta ongi tratatu zituzten Seguritateko indarrak. Nola ez, beraien esku bait daude.

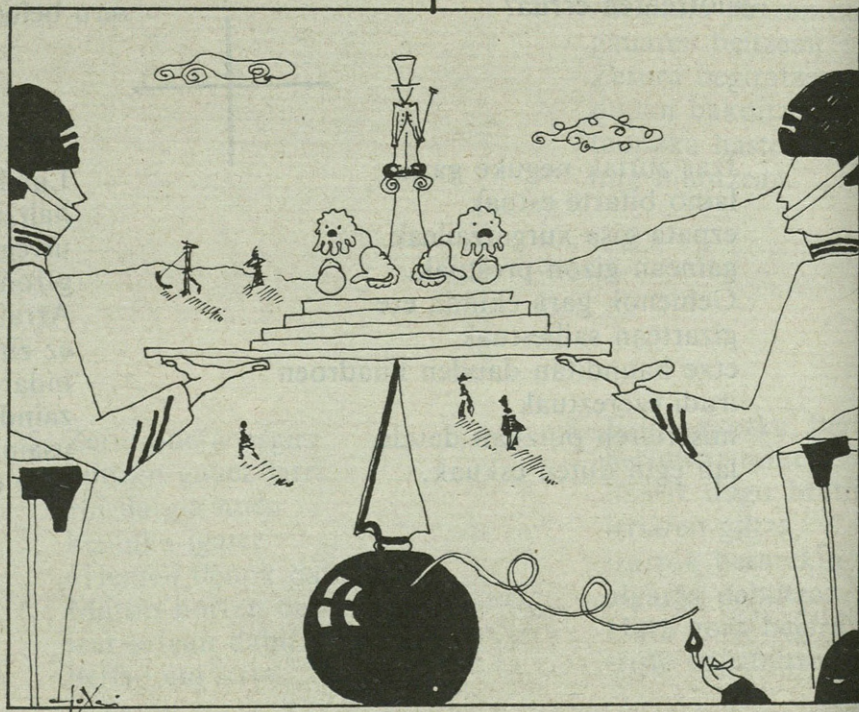
Eta komediarekin jarraitzeko Demokrazia arriskuan jartzen zuena ETA zela baieztatu zuten politikoek. Beraz, hurrengo kolpea noiz izango den zain egon beharko gara.

Egia esan, politikoek dute arrazoia, nire ustez. Zeren gure Demokrazia hau Seguritateko indarrek ba-

bestutakoa bait da; eta arriskuan jartzen dutena ETA eta bere ingurua dira. Demokrazi mota horixe bait da, izan ere, apurtu nahi dutena.

Baina politikoak ez dira demokrazi mota hori sendotzeko kapaz, ezker iraultzailea hezteko kapaz ez direlako. Eta, beraz, Seguritateko indarrek arazoan parte hartu beharra izan dute, politikoek ezin izan dutelako konpondu. Asmo bakarra horixe izan da.

Julen Kalzada

Cheques compra garantizados del Banco Guipuzcoano. Para comprar sin dinero.

"La amabilidad se demuestra con hechos."

Los ofrece el Banco Guipuzcoano. Además de cheques normales como todas las cuentas, la Cuenta Hogar del Banco Guipuzcoano, una cuenta corriente de uso familiar para todos los que cobren su sueldo a través del Banco Guipuzcoano, tiene cheques especiales como ninguna otra cuenta.

Los Cheques-Compra.

Los Cheques-Compra del Banco Guipuzcoano son bienvenidos en los establecimientos adheridos al sistema.

Cheques garantizados hasta 4.000 pts. para comprar lo que sea sin llevar una peseta encima.

Aunque a usted no le conozcan, al Banco Guipuzcoano sí. Y éste responde de su solvencia. Faltaría más.

Al fin y al cabo, cuando usted deposita su dinero en nuestro banco deposita su confianza en nuestro banco.

Y confianza se paga con confianza.

No se queda ahí la cosa.

Pero ésta es sólo una de las ventajas de la Cuenta Hogar del Banco Guipuzcoano.

Y las otras no se quedan mancas.

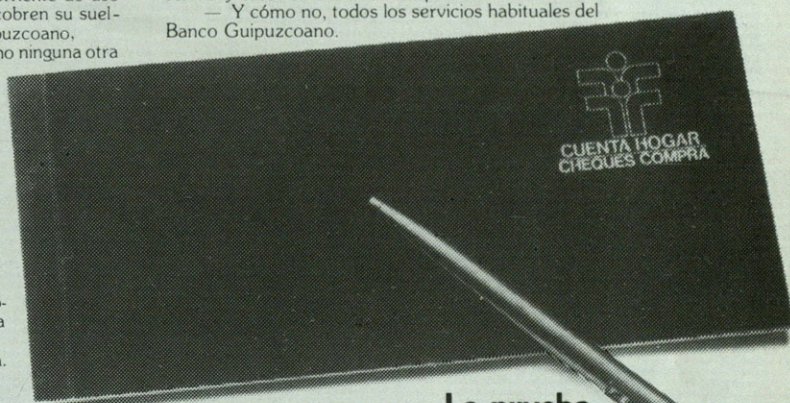
Un **descubierta** de hasta 50.000 pts. para que cuando se quede en números rojos no lo vea todo negro.

Créditos sin avales. Para comprarse un coche o hacer un viaje.

Cualquier cosa que le dicten sus necesidades o su imaginación.

Hasta 300.000.— pts., así por las buenas. Sólo por ser Vd. y creer en el Banco Guipuzcoano.

— Y cómo no, todos los servicios habituales del Banco Guipuzcoano.

La prueba de su solvencia.

Para que todo lo dicho no se quede en palabras.

¿Ve esta tarjeta?

Será la prueba material de que usted y su familia son titulares de la Cuenta Hogar del Banco Guipuzcoano. Significa que su solvencia está fuera de toda duda. Significa que tiene poder para exigir del Banco Guipuzcoano todos los servicios y ventajas a que le da derecho su Cuenta Hogar desde descubiertos hasta 50.000 pts., hasta créditos de 300.000 pts., cheques-compra... etc.

Significa, en definitiva, que el Banco Guipuzcoano le respalda. Abra hoy mismo su Cuenta Hogar.

La familia es lo que cuenta.

CUENTA HOGAR

Banco Guipuzcoano

Gehiago irabazteko zerbitzu bat.

Soldaten Abonua

Soldaten Abonu-Zerbitzua honetan datza, alegia zeure soldata Kutxaren bidez kobratzen duzula, honela arriskuak baztertzen dituzularik, egin behar dituzun kobrantza eta ordainketetan erosotasunik haundiena duzularik, eta ondoko abantaila hauetaz baliatzen zarelarik.

111 Bulego Gipuzkoan

Gure sukurtsaletatik edozeinetan zure gestioak erabaki ahal izateak dakarkizun erosotasuna.

Probintziako Kutxazain Automatikoaren sarrerik hedatuena

Egunez nahiz gauez, sarrerak egin, fondoak atera, taloi-liburuskak eskatu, kontu-laburpena eskatu etab. egiteko.

Zure eragiketaren orduko informazioa

Bizkortasuna eta segurtasuna

Sarrera eta Ordainketen helbideratzea

Soldaten Abonu-kontuan helbidera ditzakezu zeure kobrantza guztiak, (hartzekoak, transferentzia bidezko sarrerak, INSS

eta INSALUDen laguntzak, adibidez pentsioak, istripuak, desenplegua, etab) halaber, erosotasun guztiz egin ditzakezu zeure ordainketa guztiak, (argi, ur, telefono, gas, ikastetxe, sozietate, kontribuzio, zerga, etabarren ordain-agiriak).

Kreditu Automatikoa

Zeure soldata Kutxaren bidez kobratzeagatik, horregatik bakarrik KREDITU AUTMATIKO bat berehala eta Kutxaren beste kreditu edozein lor ditzakezu.

6.000 Txartela

6.000 Txartelaren bidez Aurrezki Kutxa Konfederatueta 8.000 bulegotan dirua atera eta zeure erosketak 300.000 establezimendu baino gehiagotan ordaintzeko modua daukazu.

6.000 Autoa

6.000 Autoa taloien bidez, zeure ibilgailuarentzat erregaia eta beste zerbitzuak lor ditzakezu.

Kultur eta Gizarte-Ekintzak

Instituto onkologikoa, Buru-elbarrientzako ASPACEko diagnostiko eta ikerketa-zerbitzua, Literatur Sariketak sail berezitan euskaraz eta gaztelaniaz, Pintura eta eskultura-lehiaketak, hitzaldien, emankizunen ikastaroak, etab.

Eta zure seme-alabentzat, Gaztetxoan Elkarte, Goienetxe eta Ribavellosa-ko Haur-udalekuak, Gazteen Elkarte, ikasketa-beka eta heziketa profesional edo unibertsitate-mailako ikasketak egiten diren "Don Bosco" Hiri Laborala, Nazaret Zentru Kulturala, E.U.T.G. etab. dauzkagu.

**SOLDATEN
ABONU
ZERBITZUA**

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA